

Janina Häkkinen

Pinja Kulomaa

Erika Partanen

ISÄNÄ ERON JÄLKEEN

Nuorena eronneiden isien tuen tarve eron jälkeen

Opinnäytetyö

Sosionomi

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkinto Sosionomi (AMK)

Tekijät Janina Häkkinen, Pinja Kulomaa & Erika Partanen

Työn nimi Isänä eron jälkeen

Toimeksiantaja VIOLA - Väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hanke

Aika Joulukuu 2020

Sivut 49 sivua, joista liitteitä 3 sivua

Työn ohjaajat Jari Huotari & Johanna Hirvonen

TIIVISTELMÄ

Tässä tutkimuksessa tutkittiin nuorena eronneiden isien tuen tarvetta eron jälkeen Etelä-Savossa. Tutkimuksessa selvitettiin, millaista tukea nuorena eronneet isät kokevat tarvitsevansa eron jälkeen. Tämän lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, myös millaista tukea nuorena eronneet isät tarvitsevat vanhemmuuteen liittyen ja millaisia kokemuksia heillä on eron jälkeiseen vanhemmuuteen liittyen. Tutkimuksen tilaajana toimi VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hanke, jonka yhtenä tavoitteena on eron kohdanneiden lasten ja vanhempien riittävän varhaisen tuen turvaaminen. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa hankkeelle tietoa siitä, millainen nuorena eronneiden isien tuen tarve on, jotta isien kohtaamisen sekä tukemisen työtapoja, ja menetelmiä voitaisiin parantaa.

Tutkimus tehtiin käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää. Aineistonkeruumenetelmänä tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelun teemat valitaan etukäteen ja haastattelu etenee teemoittain. Jokaisen teeman alle valitaan tarkentavat kysymykset, jotka liittyvät kyseiseen teemaan. Teemat tässä tutkimuksessa olivat: eron jälkeinen vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen, suhde lapseen eron jälkeen. Tutkimukseen haastateltiin kuusi nuorena eronnutta isää Etelä-Savon alueelta. Tutkimuksesta kerätty aineisto analysoitiin teemoittelumenetelmää käyttäen.

Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että isien mielestä eron jälkeinen vanhemmuus lisäsi vastuuta, kun arkea ei jaettu enää toisen kanssa. Isät olivat pääosin tyytyväisiä vanhemmuuteen eron jälkeenkin. Osa iseistä kertoi, että olisi kaivannut enemmän tukea, ja osalle tuen tarpeen myöntäminen tuntui haastavalta. Lähes jokainen isä nosti esille, että vähentynyt aika lapsen kanssa on tekijä, joka on muuttanut suhdetta lapseen ja että haluaisivat yhteistä aikaa enemmän. Tutkimuksen mukaan ero ja vanhemmuus olivat aihealueita, joihin isät erityisesti kokivat, että olisivat tarvinneet apua eron jälkeen, sillä keskusteluapua ystäviltä ei koettu riittäväksi tukimuodoksi. Tutkimuksen mukaan olisi tärkeä luoda sellaisia työtapoja ja menetelmiä isien kohtaamiseen sekä tukemiseen, joihin on helppo matalalla kynnyksellä osallistua.

Asiasanat: vanhemmuus, isyys, ero, tuen tarve

Degree Bachelor of Social Services
Author (authors) Janina Häkkinen, Pinja Kulomaa & Erika Partanen
Thesis title Fatherhood after separation
Commissioned by VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry -Kuka huomaa mut? -project
Time December 2020
Pages 49 pages, 3 pages of appendices
Supervisors Jari Huotari & Johanna Hirvonen

ABSTRACT

The aim of this study was to find out the need for support for young fathers, after separating from their partners. The thesis explored the support that young fathers would feel the need to have after the separation from their partner. The results of this study illustrated the nature of the support that the fathers themselves would require to assist in finding good parenting after the separation. The objective of the thesis was to produce new knowledge about the need of support young fathers have after the separation. The information discovered can aid in structuring meetings between fathers and social workers, and deciding on methods which would bring the most value to the young fathers.

The thesis was made by using a qualitative research method. Themed interviews were used to gather the data. In themed interviews the subject and topic are chosen beforehand and the interview proceeded by the chosen topics. The themes in this thesis were: parenting after separation, supporting parenting and the relationship with children after separations. The data was collected by interviewing six young separated fathers in the area of Southern Savo. The collected data was analysed by using the theme-method.

The results showed that the fathers thought that they had more responsibilities in their day-to-day life after the separation and that this was due to not sharing the household responsibilities with the previous partner. Fathers were mostly satisfied with parenting after the separation. Some of the fathers thought that they would have needed more support and others had difficulties admitting their need for support. Almost all the fathers brought up that they would like to have more time with their children. The lack of time was the main reason that the relationship with the child had changed. The results revealed that the separation and parenting were areas fathers would have needed more support after the separation. The results showed that it would be important to create working methods for interactions and structured meetings between fathers and social workers. Additionally it would be important to create services that fathers can easily participate in.

Keywords: parenting, fatherhood, separation, need for support

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO.....	6
2.	ERON JÄLKEINEN VANHEMMUUS.....	7
2.1.	Vanhemmuus.....	9
2.2.	Vanhempien ero.....	10
3.	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN.....	11
3.1.	Tuen tarve.....	12
3.2.	Millaista tukea vanhemmuuteen voi saada?.....	14
3.3.	Tuen tarve erotessa.....	15
4.	NUOREN ISÄN SUHDE LAPSEEN ERON JÄLKEEN.....	17
4.1.	Nuori isä.....	17
4.2.	Isyys.....	18
4.3.	Isyys eron jälkeen.....	20
5.	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	22
5.1.	Työn tavoite ja tarkoitus.....	22
5.2.	Aiheen valinta.....	22
5.3.	Toimeksiantaja.....	23
6.	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	24
6.1.	Laadullinen tutkimus.....	24
6.2.	Aineistonkeruu.....	25
6.3.	Aineiston analyysi.....	26
7.	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	27
7.1.	Eron jälkeinen vanhemmuus.....	27
7.2.	Vanhemmuuden tukeminen.....	29
7.3.	Suhde lapseen eron jälkeen.....	31
7.4.	Yhteenveto tuloksista.....	33
8.	POHDINTA.....	34

8.1. Tulosten pohdinta	34
8.2. Eettisyys ja luotettavuus	36
8.3. Oppimisprosessi	38
8.4. Jatkotutkimusaiheet	39
LÄHTEET	40

LIITTEET

Liite 1. Suostumus haastatteluun

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Haastattelurunko

1. JOHDANTO

Tutkimuksemme aiheena on nuorena eronneiden isien tuen tarve eron jälkeen Etelä-Savon alueella. Tutkimme, tarvitseeko nuorena eronnut isä tukea eron jälkeen ja jos tarvitsee niin millaista tukea. Kaipaako isä tukea eroon tai vanhemmuuteen. Lisäksi tutkimme, muuttuuko isyys eron jälkeen. Opinnäytetyömme tilaajana oli VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hanke. Tutkimuksemme on tärkeä toteuttaa, sillä sen tarkoituksena on tuottaa hankkeelle tietoa nuorena eronneiden isien tuen tarpeesta, jotta isien kohtaamisen ja tukemisen työtapoja sekä menetelmiä voidaan kehittää. Aihetta on tutkittu melko vähän, joten tutkimuksestamme saamme tärkeää tietoa myös yleisesti siitä millaisia kokemuksia isillä on erotilanteissa. Tutkimuksemme pääteemat ovat eron jälkeinen vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen ja nuoren isän suhde lapseen eron jälkeen.

Isyyskeskustelun vahvistuminen sekä moni tutkimus tukevat ajatusta, että isät enenevässä määrin haluavat pitää suhteen lapsiin hyvänä ja olla tärkeänä osana lapsen elämää eron jälkeenkin. Isän rooli osallistuvana isänä on vahvistunut. On tärkeää, että vaikka vanhempien erotessa lapsen elämä muuttuu väistämättä, niin silti suhde vanhempiin säilyy hyvänä. Valtaosa lapsista tapaa molempia vanhempia, mutta melko suuri osa lapsista ei pidä yhteyttä isään. (Hakovirta & Broberg 2014, 125–126.)

Vanhempien erotessa heillä tulisi olla mahdollisuus psykososiaaliseen tukeen, jotta vanhemmuus ja parisuhdeongelmat kyettäisiin pitämään erillään toisistaan. Lapsen liittyvien asioiden hoitoon tarvitaan vanhempien yhteistyötä. Toimiva yhteistyö vanhempien välillä luo eron jälkeiselle isyydelle perustan, jos lapsi asuu pääosin äidin luona. (Hakovirta & Broberg 2014, 126.)

Koskela (2012) on tutkinut väitöskirjansa tutkimuksessa eroa ja erosta toipumisen prosessia miehen kokemana. Eroprosessit, joita tutkittiin, olivat käynnistyneet naisten puolelta. Tutkimuksessa selvitettiin erosta toipumisen osalta muun muassa, sitä onko miehillä tarvetta ammattiavulle ja käyttävätkö he sitä. Tuloksista selvisi, että ulkopuolisen avun käyttäminen oli harvinaista. Miehet

tiedostivat, että tarvetta avulle oli, mutta he eivät kuitenkaan päätyneet avun pariin, johtuen mahdollisesti korkeasta kynnyksestä avun hakemiselle. (Koskela 2012, 136–142.)

Tässä opinnäytetyössä käymme aluksi teoreettisessa viitekehyksessä läpi keskeisiä käsitteitä liittyen vanhemmuuteen, vanhempien eroon, vanhemmuuden tukemiseen, tuen tarpeeseen, sekä isyyteen. Teoreettisen viitekehysten lisäksi käymme läpi opinnäytetyön lähtökohtia, sekä toteuttamistapaa. Opinnäytetyön tutkimuksemme oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka aiheistonkeruun suoritimme teemahaastatteluna. Tutkimustavan esittelyn jälkeen käymme läpi tulokset, jotka haastattelusta saimme. Opinnäytetyön lopussa on pohdinta, joka sisältää opinnäytetyö prosessin läpikäyntiä, eettisyyden ja luotettavuuden läpikäynnin sekä jatkotutkimusaiheet.

2. ERON JÄLKEINEN VANHEMMUUS

Opinnäytetyömme ensimmäiseksi teemaksi valikoitui eron jälkeinen vanhemmuus. Sinkkosen (2017, 21–24) mukaan eron jälkeen vanhempien stressi usein vie voimia sekä heikentää kykyä toimia vanhempana. Lapsille usein syntyy eron jälkeen turvallisuuden tunteiden heikentymisiä ja olisi tärkeää, että tämä aika olisi kestoaltaan mahdollisimman lyhyt, vaikkakin vanhemmat voivat tuntea voimattomuutta vanhemmuuden vuoksi. Eron jälkeen vanhemmuuteen on haastava laatia yhteiset pelisäännöt, kun ei asuta enää saman katon alla.

Eron jälkeisen vanhemmuuden kokemuksia on tutkittu pro gradu –tutkimuksessa (Lehtimäki 2016, 2). Tutkimuksen tuloksissa nousi esille, että vaikka vanhemmilla on mielipide siitä, että millaista on hyvä vanhemmuus eron jälkeen, sen toteuttaminen voi olla haasteellista eron keskellä. Tämän takia ulkopuolinen apu voi monelle olla hyväksi. Tuloksissa korostui myös se, että kommunikointi entisen puolison kanssa tulkitaan merkittäväksi tekijäksi sen suhteen, miten vanhemmuus eron jälkeen toimii. (Lehtimäki 2016, 68–70.)

Vanhemmuus eron jälkeen onnistuu hyvin, kun vanhemmat päättävät puhalttaa lapsen asioissa yhteen hiileen. Tämä voi onnistua, kun vanhemmat asettavat itselleen lapsen edun tärkeimmäksi ja osaavat jättää omat tunteensa taka-

alalle. Eron jälkeisen vanhemmuuden yksi tärkeä onnistumisen elementti on se, että osaa erottaa entiseen parisuhteeseen liittyvät tunteet ja sen, että kykenee kielteisistäkin tuntemuksista huolimatta toimimaan yhteistyössä entisen puolison kanssa lapsen asioita hoitaessa. Eron jälkeisen vanhemmuuden yhteistyölle ei ole olemassa yhtä ja oikeaa tapaa. Se tapa mikä voi toimia toisilla vanhemmilla, ei välttämättä toimi toisilla. Toiset voivat olla yhteydessä vain välttämättömistä asioista, esimerkiksi lapsen asioista tiedottaessaan, kun taas toiset ovat enemmänkin yhteyksissä keskenään ja hoitavat arjen vanhemmuutta yhdessä. (Kauppinen 2013, 143–145.)

Vanhempien erolla on aina vaikutusta lapsen kehitykselle. Riskitekijä lapsen kehitykselle ei kuitenkaan itsessään ole aina ero, vaan se millaiset välit vanhemmilla on lapseen eron aikana ja sen jälkeen. Se miten vanhemmat toimivat erotessaan, vaikuttaa siihen kuinka helppo tai vaikea tilanne lapselle on. Tärkeintä on se, miten hyvin vanhemmat kykenevät keskittymään lapsesta huolehtimiseen ja jättämään suhteen entiseen kumppaniin sivummalle. (Pruuki 2017, 67–68.)

Eron jälkeenkin lapsella on vahva tarve olla lojaali molemmille vanhemmille, joten on tärkeää, että eron jälkeen vanhemmat kykenevät tukemaan lapsen suhdetta toiseen vanhempaan. Vanhemman on tärkeä pystyä kuuntelemaan hyväksyvästi, jos lapsi kertoo jotakin toisesta vanhemmasta ja on vältettävä pahan puhumista toisesta vanhemmasta. Lapsesta voi tuntua, että hän niin sanotusti pettää toista vanhempaa, jos rakastaa tätä. Olisi tärkeää sanottaa lapselle sitä, että hänellä on oikeus rakastaa myös tätä toista vanhempaa. (Pruuki 2017, 70–72.)

Vuoroasumista on tutkittu pitkittäistutkimuksessa, jossa vastaajia haastateltiin ensin heidän ollessa lapsia ja myöhemmin, kun he olivat nuoria. Tutkimuksen tuloksissa nousi esille, että haastateltavien mielestä tärkeimpänä asiana toimivan vuoroasumisen kannalta on hyvä suhde kumpaankin vanhempaan, sekä lapsen omien tarpeiden huomioiminen. Lapsi on myös eron jälkeen riippuvai-

nen häntä hoitavista aikuisista. Vuoroasumisen onnistumisen kannalta on tärkeää, että lapsi saa olla lapsi turvallisissa olosuhteissa, eikä hänen tarvitse toimia vanhempien erotuomarina. (Linnavuori 2019, 6–13.)

2.1. Vanhemmuus

Vanhemmuus tuo mukanaan paljon uusia erilaisia tunteita, jotka ovat vahvoja, hämmentäviä, pelottavia ja usein ne voivat tuntua myös ristiriitaisilta (Huttunen 2017, 71). Vanhemmaksi tuleminen muuttaa elämää merkittävästi, myös oman lapsuuden merkitys kasvaa vanhemmuuden myötä (Vanhemmuus ja kasvatus 2019). Tärkein tehtävä vanhemmille on huolehtia lapsen elämänehtojen turvaamisesta. Vanhemman tulee huolehtia lapsen tarpeista, rakastaa ja kasvattaa lasta sekä opettaa lapselle kulttuurisia asioita ja yhteiskunnan sääntöjä. Vanhemman on tärkeää olla lapselle turvallinen aikuinen. (Lasten mielen-terveystalo s.a.)

Vanhemmuus käsitettä selittäessä usein apuna käytetään Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän henkilöstön kehittämää (1999) Vanhemmuuden roolikarttaa. Vanhemmuuden roolikartassa vanhemmuus jaetaan viiteen osaluokkaan, jotka ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rakkauden antaja, rajojen asettaja ja huoltaja. Elämän opettajana vanhemmalle kuuluu esimerkiksi oikean ja väärän opettaminen, sosiaalisten taitojen opettaminen, arvojen välittäjä sekä arkielämän taitojen opettaminen. Ihmissuhdeosaajan rooliin kuuluu, että vanhempi esimerkiksi keskustelee, kuuntelee, auttaa ristiriidoissa, pyytää ja antaa anteeksi, hyväksyy tunteet ja tukee itsenäisyyteen. Rakkauden antajana vanhemman tulee esimerkiksi suojella, antaa hellyyttä, hyväksyä ja lohduttaa. Rajojen asettajana vanhemman tulee esimerkiksi taata fyysinen koskemattomuus, sanoa ei, asettaa rajat, sekä noudattaa ja valvoa sovittujen sääntöjen toteutumista. Huoltajana vanhemman on taattava, että lapsella esimerkiksi on ruokaa, vaatteita, virikkeitä, puhtautta ja lepoa. (Vanhemmuuden roolikartta 1999.)

2.2. Vanhempien ero

Tilastokeskuksen mukaan avioituminen on vähentynyt. Avioituminen on hidastunut 2010-luvun puolivälissä ja ensimmäisiä avioliittoja on solmittu yhä vähemmän. Vuonna 2008 solmittuja avioliittoja on ollut 32 900 ja vuonna 2019 enää 21 900. (Suomen virallinen tilasto s.a.) Asumissopimuksista 81 prosenttia tehdään äidin luona asumisesta. Tilastokeskuksen mukaan *vuonna 2019 noin 153 000 perhettä muodostuu äidistä ja lapsista, kun taas noin 33 000 muodostuu isästä ja lapsista.* (THL 2020.) Ensimmäisistä avioliitoista 39 prosenttia päättyy eroon vuonna 2015 tehdyn arvion mukaan (THL 2018).

Nykypäivänä vanhempien eroaminen on yleistynyt. Eroaminen on niin yleistä, että sen voidaan sanoa koskettavan lähes jokaista ihmistä joko omakohtaisen kokemuksen, lähipiirin tai tuttavien kautta. Ero on iso elämänmuutos, joka koskettaa suuresti jokaista perheenjäsentä: niin aikuisia kuin lapsiakin. Ero voi olla parisuhteen osapuolille yksi elämän suurimmista käännekohdista ja siihen voi olla haastavaa totuttautua. Vanhempien täytyy silti omien tunteidensa käsittelyn lisäksi pitää huolta lapsiin liittyvistä asioista ja varmistaa heidän läheisten suhteidensa jatkuminen, kuten sukulaissuhteiden ylläpitäminen. (Kääriäinen ym. 2009, 11–18.)

Eroon liittyy monia tärkeitä kysymyksiä, kuten miten vanhemmuus tulkitaan eron jälkeen, kumman vanhemman luona lapset tulevat jatkossa pääsääntöisesti asumaan ja miten vanhemmat kokevat tilanteet, joissa lapset ovat toisen vanhemman luona. Se, millaista elämä on ollut ennen eroamista, tapa, jolla ero on tehty, eroon johtaneet syyt ja vanhempien välinen suhde vaikuttavat vanhemmuuteen eron jälkeen. Vaikka vanhemmat eroavat toisistaan, lapset silti yhä yhdistävät vanhempia. (Hokkanen 2005, 9–11.)

Lapsella on oikeus saada säilyttää yhteys kumpaankin vanhempaansa eron jälkeen. Eron koittaessa on yleistä, että lapset asuvat pääsääntöisesti vain toisen vanhemman luona, ja toista vanhempaa tavataan ennakkoon sovittuina ajankohtina. Jos vanhemmilla on riittävät välit, voi olla vaarana se, että lapsen ja toisen vanhemman tapaamista aletaan tietoisesti rajoittamaan. Tämä uhkaa

lapsen kokemaa hyvinvointia, joten on tärkeää, että vanhemmat tekevät huonoista väleistään huolimatta yhteistyötä lapsen etua ajatellen. (Kääriäinen ym. 2009, 125–127.) Riitaisa ero voi vaikuttaa siihen, että lapsen etu hämärtyy vanhempien silmissä, ja he aloittavat kiistan huoltajuudesta. Vanhempien välisellä huoltajuuskiistalla on valtava vaikutus lapsen kokemaan hyvinvointiin, ja lapsi voi kokea huoltajuuskiistan ikävänä ja raskaana. Pahimmillaan lapsi voi kokea joutuneensa niin sanotuksi pelinappulaksi aikuisten väliseen riitaan, jossa molemmat pyrkivät vain voittamaan huoltajuuskiistan. (Väyrynen 2008, 63.)

Cashmore ja Parkinson (2008) ovat tutkineet lasten osallistumista eron jälkeisiin päätöksiin liittyen vanhempien ja lasten tapaamisiin. Tutkimuksesta käy ilmi, että yli puolet lapsista halusivat olla mukana päätöksien teossa, mutta he olivat saaneet vähän sanavaltaa. Lapset olisivat halunneet nähdä useammin vanhempaa, jonka luona eivät asuneet. Muualla asuva vanhempi oli usein isä. Tutkimuksesta ilmeni myös, että osa lapsista olisi halunnut vähentää tapaamisia tai lopettaa ne kokonaan. McIntoshin ym. (2008) tutkimuksen mukaan lapsen osallistaminen vanhempien erosovitteluun voi vähentää perheen sisäisiä konflikteja ja riitoja. Tutkimuksessa lasten osallistaminen sovitteluun paransi huomattavasti etenkin lasten ja isien välistä suhdetta.

3. VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Toiseksi opinnäytetyömme teemaksi valikoitui vanhemmuuden tukeminen. Sihvosen (2020) mukaan tuen tarvetta voi olla monenlaista. Vanhemmuutta voidaan tukea joko tukemalla lapsen ja vanhemman välistä suhdetta tai vanhemman vertaissuhteita.

Lapsiperheiden hyvinvointiin tähtäävä työ sisältää vanhemmuuden tukemista, mutta harvoin tarkastellaan mitä oikein tuetaan, kun tuetaan vanhemmuutta. Vanhemmuuden tukemiseen käytetään tekniikoita, joilla vahvistetaan vanhempien tietoisuutta, aktiivisuutta ja omaa asiantuntijuutta. Vertaistuen avulla vanhemmat pääsevät jakamaan tietoa ja kokemuksia vanhemmuudesta. Vertais-

tuen toivotaan vahvistavan vanhemmuutta. (Kela 2020.) Tässä luvussa tarkastellaan erilaisia tuen tarpeita sekä sitä, millaisia palveluita vanhemmuuden tukemiseen voi olla saatavilla.

3.1. Tuen tarve

Lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada viipymättä lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut tarvittavassa laajuudessa vuorokauden ajasta riippumatta. Sosiaalipalvelut järjestetään tuen tarpeen mukaan. Sosiaalipalveluja on pyrittävä järjestämään peruspalvelujen yhteydessä esimerkiksi neuvolan kautta saatavaa perhetyötä. Tuen tarpeita voivat olla esimerkiksi asumisen tuki, taloudellinen tuen tarve tai äkillinen kriisitilanne. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.) Vanhempien tuen tarvetta voidaan arvioida tarkastelemalla heidän vanhemmuutensa taitoja, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, vanhemman elämäntilannetta ja terveyttä, sekä päihteiden käyttöä (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2016).

Hakulinen-Viitasen ym. (2013) tutkimuksen mukaan vanhempien tarvitsema tuen tarve vaihtelee huolta aiheuttavan syyn mukaan. Huolia vanhemmille aiheuttivat esimerkiksi *lapsen sairaus ja oireilu, epäterveelliset elämäntavat, oppimisvaikeudet, alakuloisuus, pelot, vaikeudet kaverisuhteissa, kiusaaminen* sekä sosiaalinen media. Vanhempien jaksamattomuus, parisuhdeongelmat, epävarmuus omista vanhemmuuden taidoista, taloudelliset ongelmat, *maltin menettäminen, syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteet, päihde- tai mielen-terveysongelmat, yksinäisyys ja väkivalta* saa aikaan huolestuneisuutta. Vanhemmat tunsivat saavansa tukea lapsen kasvuun ja kehitykseen koskeviin huolenaiheisiin apua, mutta harvemmat vanhemmat saivat tukea vanhemmuutta koskeviin pulmiin. Vanhemmuuden vahvistamiseen ja ennaltaehkäisevään työhön tarvitaan uusia keinoja. Ennaltaehkäisevään työhön on oltava riittävät resurssit, jotta perhetapaamiset voidaan mahdollistaa. Perhetapaamisten myötä voidaan havaita varhaisen tuen tarpeita. (Hakulinen-Viitanen ym. 2013, 42.)

Hakaniemen (2012) mukaan Tanninen ym. (2009) on todennut isien toivovan tukea vanhemmuuteen ja lapsen hoitoon. Isät toivovat konkreettista, ristiriidatonta ja tiedollista tukea. (Pietiläinen 1995, Hakaniemen 2012, 18 mukaan.) Iseille kaivataan vertaistukea lisää, sillä isien saama tuki vanhemmuuteen tulkitaan riittämättömäksi (Viljamaa 2003, Hakaniemen 2012, 19 mukaan). Isät toivovat myös tietoa mahdollisista taloudellisista tuista ja lastenhoitoavusta. Lisäksi tukea kaivataan vauvan viestien tulkintaan. (Deave ym. 2008, Hakaniemen 2012, 19 mukaan.) Vanhemmat kaipaavat tukea vanhemmuuteen, kokemusten jakamiseen ja hoidollisiin taitoihin (Hakaniemi 2012, 43).

Isät tuntevat olevansa eriarvoisessa asemassa äiteihin verrattuna. Vanhemmuuteen liittyvissä päätöksissä isät kokevat, että heidän pitäisi olla aina äitejä parempia saadakseen esimerkiksi lähivanhemmuuden. Naisvaltaisissa sosiaalipalveluissa miehet kokevat olevansa vieraalla maaperällä, eivätkä koe saaneensa tarvittavaa tukea palveluista. Isien tuen tarve liittyy tapaamisten tukemiseen ja lapsen kokonaisvaltaisen hoidon tukemiseen. (Varhelahti 2020, 2.)

Isät voivat tuntea olonsa riittämättömäksi ja ulkopuoliseksi. Isät saattavat sivuuttaa oman hyvinvointinsa. Kumppanin edessä ei halua näyttää epävarmuutta tai negatiivisia tunteita liittyen lapsiperheen arkeen. Isät voivat tuntea myös syyllisyyttä, jos äiti tai perhe eivät voi hyvin. Palvelujärjestelmissä saatetaan kiinnittää enemmän huomioita äidin hyvinvointiin. (Katajisto ym. 2020, 27.)

Lainsäädäntö ohjaa tasa-arvoisuuden edistämiseen. Tasa-arvo liittyy sukupuolten väliseen yhdenvertaisuuteen. Palveluja tuottaessa toimintatapojen kuuluisi ohjata molempia vanhempia tasavertaisuuteen ja mahdollistaa molempien läsnäolo. Käytännössä esimerkiksi vanhempien saapuessa vastaanotolle, molemmille on aseteltu tuoli ja molempia vanhempia tervehditään erikseen. Vanhemmille suunnatut vertaistukiryhmät täyttyvät usein äideistä. Isät osallistuvat pääsääntöisesti miehille suunnattuihin ryhmiin ja toimintoihin. Iseille suunnattuja palveluja on kehitetty ja niiden myötä voidaan huomioida

isien tuen tarvetta liittyen jaksamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin. Sukupuoliroolit voivat tuoda haasteita vuorovaikutukseen isien kanssa. Isät saattavat vastata kysymyksiin lyhyesti eivätkä oma-aloitteisesti ota asioita puheeksi. On tärkeää, että isät tuntevat tulleen kuulluiksi, arvostetuiksi ja että heidän kokemuksistaan ollaan kiinnostuneita. (Katajisto ym. 2020, 29–30.)

Äidit käyttävät itseä aktiivisemmin neuvolan palveluita. Isät käyttävät neuvola palveluita lapsen odotusaikana eniten. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 15.) Neuvolan palveluiden tavoitteena on tukea vanhemmuutta, mutta silti isät saattavat tuntea tuen tarpeen puutetta. Vanhemmat toivovat neuvoloilta paljon sosiaalista tukea. Sosiaalista tukea ovat; tietotuki, tunnetuki, käytännön apu sekä vertaistuki. Äidit ovat kaivanneet tukea hieman itseä enemmän sekä äidit ovat olleet neuvolan tarjoamiin palveluihin tyytyväisempiä kuin isät. Miehet toivovat neuvolalta eniten tietotukea, tunnetukea ja käytännön apua enemmän kuin vertaistukea. Kuitenkin miehet, jotka ovat saaneet enemmän vertaistukea, ovat olleet tyytyväisempiä neuvolan palveluihin. (Viljamaa 2003, 86–111.)

Isät käyttävät ensisijaisena tukena sosiaalisia verkostoja, kuten omia vanhempia, sukulaisia, ystäviä ja entisiä puolisoita. Isät ovat olleet haluttomia tukeutumaan virallisten palvelujen tarjoamaan tukeen. Virallisia palveluja ovat viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen tarjoamat palvelut. Virallisten palveluiden toivottiin eniten antavan tukea taloudellisissa kysymyksissä. Osa itsestä on käyttänyt myös internettiä tiedon ja avun lähteenä. Iseille voi olla kynnys hakea tukea virallisilta palveluilta. Tämä voi johtua isyyttä koskevista kulttuuri odotuksista. (Eerola & Mykkänen 2014, 67–68.)

3.2. Millaista tukea vanhemmuuteen voi saada?

Vanhemmat voivat kokea jäävänsä yksin vanhemmuuden kanssa. Suomalaisessa kulttuurissa on yksin selviämisen tapa. Tavan seurauksena oletetaan vanhempien selviävän omillaan. Tämä voi olla uhka lapsen ja vanhemman suhteelle ja lapsen kehitykselle. Vanhemmat ovat kuvanneet, miten hankalaa on tunnustaa tuen tarvetta. Lasten terveys ja hyvinvointi -pilottivaiheen tutkimuksen tulosten mukaan monet vanhemmat olisivat toivoneet enemmän tu-

kea, kuin mitä olivat tähän mennessä saaneet. Yhteisöllinen kasvatus on hyödyksi lapsille, vanhemmille ja yhteiskunnalle. Yhteiskunnan on hyvä varmistaa riittävä lasten ja perheiden hyvinvointi käyttämällä resurssit riittäviin tukipalveluihin. Tukipalveluja voivat olla mm. neuvolapalvelut, kotipalvelut, lapsiperheiden sosiaalipalvelut sekä vanhemmuuden, parisuhteen ja eropalvelut. (Hakulinen ym. 2019, 16–17.)

Vanhemmuuden tukipalveluina ovat usein kunnallinen äitiys- ja lastenneuvola sekä päivähoito. Neuvola ja päivähoito ovat sosioekonomisesta asemasta riippumatta peruspalveluita kaikille lapsiperheille. Palvelut ovat vapaaehtoisia ja suurin osa vanhemmista käyttää kyseisiä palveluita. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 1.) Päivähoidossa vanhemmuuden tukemiseksi työntekijät ajattelivat vanhempien ja perheiden auttamista, ohjaamista, keskustelua, kuuntelemista, kannustamista, opastamista ja tukevaa kanssakulkemista. Päiväkodin henkilökunnan mukaan vanhemmuutta tulisi tukea yleisesti jaksamisen sekä arkihaasteiden kanssa. Tarpeellisiksi tukimuodoiksi mainittiin kasvatuksellinen tuki, keskustelut, rohkaisut, palaverit, ryhmäillat ja eteenpäin ohjaaminen. Päivähoidon palvelun mukana on melkein jokaisen pienen lapsen vanhemmat. Palvelujärjestelmän sisällä olisi luontevaa saada kontaktia ja tukea perheitä, jotka ovat myös erityisen tuen tarpeessa. (Keskinen & Virjonen 2004, 59.)

Stakesin Vanhemmuuden aika -hankkeen kyselyssä selviää, että joka toisessa neuvolassa vanhemmuuden tukemiseen liittyviä tavoitteita oli määriteltä. Vanhemmuuden tukemisen tavoitteet liittyivät vanhempien ja perheiden kohtaamiseen sekä neuvolan omiin toimintatapoihin. Keskeisiä tavoitteita olivat varhainen vuorovaikutus, kasvu vanhemmuuteen, syrjäytymisen ennalta ehkäiseminen, vanhempainryhmien järjestäminen ja moniammatillisen yhteistyön tehostaminen. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 7–9.)

3.3. Tuen tarve erotessa

Eron koittaessa tukea tarvitsee myös eron käsittelemiseen. Eron on voitu hakea tukea virallisilta palveluilta. Tässä vaiheessa isät saattavat vielä ajatella saavansa tukea parisuhteen korjaamiseen. Äidit tässä vaiheessa kaipaavat tu-

kea asioiden selittämiseen puolisolle sekä eron käytännön järjestelyihin. Vertaistukea on pidetty hyödyllisempänä tukena kuin virallisia palveluja. Eron tullessa miehet kaipaisivat keskustelua entisen vaimon kanssa, mutta usein nainen ei halua jäädä vanhoja muistelemaan. (Hokkanen 2005, 91.)

Erokulttuuri on muuttunut ja se näkyy huoltoriitojen määrän kasvuna. Eron tukemiseen on alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Suurin osa vanhemmista ei tarvitse tukea eron aikana tai sen jälkeen. Osa vanhemmista ei kykene lapsen edun mukaiseen yhteiseen toimintaan ja tällöin tarvitsevat tukea. Suomessa lastenvalvojat, perheneuvojat, pariterapeutit ja lakimiehet voivat toimia eron tukena. Kuitenkin tulkitaan, että nykyisessä palvelujärjestelmässä ei ole riittävästi valmiuksia antamaan riittävää tukea ja palvelujärjestelmiä olisi kehitettävä ennaltaehkäisevään suuntaan. (Haggren 2018, 9.)

Suomessa eroista 70 % on naisten alulle panemia ja usein lähtevä osapuoli on jo valmistautunut eroon etukäteen. Eron koittaessa isät saattavat miettiä suhdetta lapsiin ja äänensä kuuluvuutta huoltajuus- ja tapaamisasioita selvittäessä. Miesten sosiaaliset verkostot voivat olla heikkoja, jonka vuoksi yksin jäämisen ja eristäytymisen riskit ovat suuria. Miehillä nousee jopa kuolemanriski eron sattuessa. Ero voi isästä tuntua epäonnistumiselta ja näyttäytyä häpeänä. (Katajisto ym. 2020.)

Perheen ongelmiin on saatavilla ulkopuolista tukea esimerkiksi perheasioiden sovittelussa. Perheasioiden sovittelu on lakisääteinen palvelu eronneille tai eroa pohtiville perheille. Perheasioiden sovittelun tavoitteena on molempien vanhempien hyväksymä ratkaisu lastenhoidon ja kasvatuksen asioissa. Tietoa ja vertaistukea eron sattuessa voi löytyä myös verkosta. Internetin kautta on helppo keskustella anonyymisti ja kysyä mieltä askarruttavista asioista. (Neuvo 2009, 25.)

Varhelahti (2020) tutkii kandidaatin tutkielmassaan eron jälkeisen isyyden tuen tarvetta. Tutkimuksessa oli tarkoituksena selvittää, minkälaista tuen tarve isyyteen on eron jälkeen. Tutkimuksen tuloksista tuli ilmi, että isien tuen tarve oli

moninaista ja se riippui paljon myös siitä, millainen rooli isällä oli lapseen ennen eroa. Tutkimuksessa tulee ilmi kokemus eriarvoisuudesta ja tuen tarpeen puutteesta. Tutkimuksessa isät on luokiteltu etäisiksi ja yksinhuoltajaisiksi sekä tarkasteltu kansainvälisiä tutkimuksia isistä. Etäisät kaipasivat tukea lapsen tapaamisten tukemiseen. Kansainvälisissä tutkimuksissa isät tarvitsivat tukea elatusvelvollisuuteen ja sen täyttämiseen. Yksinhuoltajaisien tuen tarve vaihteli riippuen siitä, oliko yksinhuoltajuudesta taisteltu vai oliko yksinhuoltajuuteen päädytty olosuhteiden pakosta. (Varhelahti 2020, 2.)

4. NUOREN ISÄN SUHDE LAPSEEN ERON JÄLKEEN

Kolmanneksi teemaksi valikoitui suhde lapseen eron jälkeen. Oman isä identiteetin luominen voi olla haasteellista ja isyyden löytäminen voi mahdollistaa miehen huomaamaan uusia puolia itsestään. Nuorta isyyttä on tutkittu suhteellisen vähän. Isyys eron jälkeen voi muuttaa suhdetta lapseen ja omaa isäidentiteettiä.

Isä-lapsi suhteet voivat vahvistua vanhempien eron myötä. Isät löytävät oman tavan, miten olla isä. Yhteistyövanhemmuus on tärkeää eron jälkeen, jotta voi varmistaa lapsen turvallisen kasvun molempien vanhempien seurassa erosta huolimatta. On myös isä-lapsi-suhteita, joissa tapaamiset eivät onnistu ja yhteydenpito on hankalaa. Jokainen isän ja lapsen välinen suhde on ainutlaatuinen. (Kettunen 2019.)

4.1. Nuori isä

Nuoret isät voivat saada ennakkoluuloisia asenteita isyyttään kohtaan. Nykyään isän rooli kuitenkin on monipuolistunut sekä noussut vahvemmaksi kuin aiemmin. On tärkeää, että nuori isä löytää oman tapansa olla vanhempi. Isäksi tuleminen voi tuntua jännittävältä tai pelottavalta, joten isyyttä ja sitä, millainen isä haluaa olla, on hyvä pohtia jo ennen lapsen syntymää. (Nuori isyys 2019.)

Nuoria isejä ja heidän kokemaansa isyyttä on tutkittu aiemmin melko vähän. Lillomäki ja Suomalainen (2013, 2) ovat tutkineet, mitkä asiat tukevat nuorta isää ja tulosten mukaan varsinkin sosiaalinen verkosto on tärkeä tuen muoto

nuorille iselle. Lillomäen ja Suomalaisen (2013, 27–29) mukaan myös nuorten isien isyyttä tukee oma hyvinvointi, sekä jaksaminen, esimerkiksi isien oma aika tukee isien jaksamista.

Nuorten isien kokemuksia vanhemmuudesta, sekä nuorten isien kokemuksia vertaistukitoiminnasta on myös tutkittu. Tuloksista selvisi, että isän rooli koettiin vanhempana yhtä tärkeäksi kuin äidin rooli, mutta yleisesti äitiyttä arvostetaan enemmän. Isät olivat sitä mieltä, että tällä hetkellä he saavat riittävää tukea. Tulosten perusteella selvisi myös, että isien mukaan isäksi tulon iällä ei ole merkitystä, sillä isäksi kasvetaan isyyden myötä. (Syrjälä & Tillikainen 2015, 32–35.)

4.2. Isyys

Kokemus isyydestä on muuttunut yhteiskunnan ja perhemuotojen muokkauksen myötä. Isyyttä on käsitteenä selitetty usein miespuolisen vanhemmuudella ja käsitettä isä lapsen miespuolisella vanhemmalla. Isyys on käsitteenä kuitenkin niin monimuotoinen, joten määritelmien avulla sitä on hankala hahmottaa. (Eerola & Mykkänen 2014, 10–11.) Nykyään on paljon tutkimustietoa siitä, että isällä on positiivinen merkitys lapsen kehityksessä ja tutkimustieto on lisännyt miesten ja isien aktiivisuutta huoltajuusriidoissa (Sinkkonen 2017).

Isyys voi mahdollistaa miehen löytämään aivan uusia puolia itsestään. Isän ja lapsen välinen vuorovaikutus voi tuoda esiin miehestä uudenlaisen tunteiden ilmaisun taidon. Isyyden myötä mies pääsee myös pohdiskelemaan ja kyseenalaistamaan omia näkemyksiään asioihin, esimerkiksi lapsen tiedonhalun ja ihmettelyn kautta. Isyyden myös ajatellaan kasvattavan miestä kohti aikuisuutta. (Aalto ym. 2004, 99–100.)

Sukupuoliroolit voivat kuitenkin vaikuttaa isyyden muodostumiseen ja valintoihin elämän eri vaiheissa. Perheille suunnatuissa palveluissa sukupuoli voi vaikuttaa siihen, miten tullaan kohdatuksi ja kohdelluksi. Kulttuuri ja yhteiskunta määrittelevät eri tavoin, mitä isyyteen liitetään ja mitä isiltä odotetaan. Sukupuoliroolin odotuksen voivat johtaa siihen, että isät eivät löydä omanäköistä isyyttä. (Katajisto ym. 2020.)

Isyystutkija Jouko Huttunen (2001) on luonut mallin, jossa isyys jaetaan neljään osaan, jotka ovat biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys. Biologinen isyys tarkoittaa Huttusen mukaan biologista suhdetta, joka miehelle ja lapselle on syntynyt isän hedelmöittäessä lapsen äidin munasolun. Huttusen mukaan biologinen isyys on yksiselitteistä, mutta on vain pieni osa isyyden kokonaismerkityksestä. Juridisella isällä tarkoitetaan Huttusen mukaan laillisia oikeuksia sekä velvollisuuksia, joita isällä on lapseen, jotka yhteiskunta on antanut. Sosiaalisella isyydellä taas tarkoitetaan sitä, kun isyys muodostuu siitä, kun lapsen kanssa asutaan yhdessä, vuorovaikutuksesta, huolenpidosta sekä lapsen kanssa yhdessä elämisestä. Psykologinen isyys on perusajatuksestaan isäsuhte, joka pohjautuu kiintymykseen ja tunteeseen. Tällainen isäsuhte voi muodostua silloin, jos lapsi kokee, että mies on hänen isänsä ja pystyy turvautumaan, sekä kiintymään häneen. Mallin osat eivät kuitenkaan ole sellaisia, jotka poissulkisivat toisensa pois, vaan monesti sama mies on jokaisen määritelmän näkökulmasta isä. Tämä malli antaa kuitenkin kuvaa siitä, kuinka monimuotoista isyys on. (Huttunen 2001, 58–65.)

Isän osallistuminen lapsen elämään tukee lapsen hyvinvointia ja kehitystä. Hyvällä isäsuhteella on todettu vähentävän tytöillä tunne-elämän ja pojilla käytökseen liittyviä ongelmia. Lapselle kehittyy kokemus, että voi vaikuttaa itse omaan elämäänsä sekä hyvät tunnetaidot ovat yhteydessä parempaan itse-tuntoon. (Katajisto ym. 2020.)

Laki turvaa lapselle oikeuden luoda ja säilyttää myönteinen ja läheinen suhte vanhempaansa, jonka luona lapsi ei asu. Tapaamisoikeuteen kuuluu, että lapsi saa vieraila tämän vanhemman luona tai tavata tätä muualla tai pitää yhteyttä jollakin toisella tavalla. Molempien vanhempien on myötävaikutettava siihen, että tapaamisoikeus toteutuu. Vanhempien on vältettävä kaikkea, mikä voi aiheuttaa haittaa lapsen ja toisen väliselle suhteelle. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.2.2019/190.)

4.3. Isyys eron jälkeen

Vanhemmuus jatkuu eron jälkeenkin ja se on tehtävä, joka kestää läpi elämän. Mies on edelleen lapselle vanhempi, vaikka ei olekaan enää äidille puoliso. (Linnankoski & Valtonen 2008, 77.)

Eron jälkeen vanhemmille seuraa yleensä paljon erilaisia tunteita, hämmennystä, surua, menetystä, voimattomuutta ja syrjäytymistä. Isä, joka rakastaa lapsiaan, kärsii siitä, jos erotessa joutuu lapsistaan eroon. Monet miehet, jotka ovat eronneet, pyrkivät välttämään yksinoloa esimerkiksi tekemällä paljon yllätyksiä. Hyvällä isäsuhteella on erittäin positiivinen merkitys lapsen kehitykselle. Hyvä isäsuhte syntyy usein, kun isä on omistautunut, kiinnostunut, joustava ja rakastava lasta kohtaan. Suurin este sille, että isä ei pysty isyyttä lapsen elämässä suorittamaan on se, että vanhemmat riitelevät jatkuvasti eron jälkeen. (Sinkkonen 2017, 40–43.)

Isyyttä ja yhteistyövanhemmuutta eron jälkeen on tutkittu ja tutkimuksessa selvitettiin muun muassa sitä, miten isyyttä toteutetaan eron jälkeisessä elämässä. (Göös & Vainio 2020, 2.) Tulosten mukaan suurin asia, joka isien mielestä isyydessä muuttui eron jälkeen, oli se, että rooli vanhempana muuttui. Isät tunsivat, että eron jälkeen heidän piti toimia molempina vanhempina ja näin ollen vastuu kasvoi entisestään, jonka isät kokivat myös lähentävän heitä lasten kanssa. Tuloksista kävi myös ilmi, että isien mielestä eron jälkeinen vanhemmuus tuntui stressaavalta. Osa isistä kantoi huolta, että mitä tapahtuu, jos heidän suhteensa lapseen etäännyy. (Göös & Vainio 2020, 55–57.)

Lapsen yhteishuoltajuus on suosituin huoltajuusmuoto nykypäivänä. Yhteishuoltajuudessa vanhemmat päättävät yhdessä lapsen asioista ja molemmilla vanhemmilla on samanlainen oikeus saada lapsen asioista tietoa, kuten esimerkiksi lapsen terveystiedoista tai kouluasioista. Vaikka yhteishuoltajuus on huoltajuusmuodoista yleisin niin silti suurin osa lapsista jää äidin luokse asumaan eron jälkeen, jopa 82 % lapsista. (Hakovirta & Broberg 2014, 115–116.)

Isyys muuttuu väistämättä silloin, kun he lapsen kanssa asuvat erillään ja isän rooli sekä suhde lapsen kanssa muotoutuu uudelleen. Useimmissa tapauksissa isät tapaavat lapsia joka toinen viikonloppu, jolloin he joutuvat luopumaan kokonaan lasten arkisesta elämästä. Tutkimusten mukaan moni isä on ollut harmissaan siitä, että ei pääse osallistumaan lapsen arkeen, esimerkiksi auttamaan koulutehtävissä. (Hakovirta & Broberg 2014, 118–119.)

Eron jälkeistä vanhemmuutta etäisän näkökulmasta on tutkittu pro gradu -tutkielmassa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää etäisyyden kokemuksia, sekä sitä, miten suhde lapseen muuttuu eron jälkeen ja etäisyyteen liittyviä tunteita. (Plihtari 2010, 2.) Tutkimuksen tuloksista selvisi, että isille vaikeinta erossa oli lasten menetys. Isät kuitenkin tunsivat isyyden muuttuneen eron jälkeen positiivisempaan suuntaan, sillä perheessä ollut vaikea tilanne päättyi ja isänä oloa arvostettiin enemmän. Isien mielestä he pystyivät olemaan lapsen kanssa vietettynä aikana enemmän läsnä ja keskittyä vaan lapseen. Haasteina esiin nousivat arjen sekä ajanpuute lapsen kanssa, sekä se, että lasten tiedoista ei ollut samalla tavalla tietoinen. (Plihtari 2010, 78–84.)

Perheissä on voinut olla ennen eroa hyvinkin tavanomainen roolijako eli äiti on voinut ottaa päävastuun lapsen hoivasta. Eron jälkeen isän kykyä huolehtia lapsen perustarpeista voidaan kyseenalaistaa. On tärkeää, että isä viettäisi mahdollisimman paljon aikaa lapsen kanssa, jolloin isän olisi mahdollista oppia ottamaan vastuuta lapsen hoivasta ja huolenpidosta. Lapsen vähäinen tapaaminen voi johtaa siihen, että isän oma kokemus isyydestään voi heikentyä. (Jousmäki ym. 2009, 176.)

Krukin tutkimuksen mukaan eronneille isille suunnattuja sopivia palveluita ei ole tarpeeksi saatavilla. Tärkeää olisi, että isät löytäisivät paikan, jossa voivat puhua erosta, uudenlaisesta vanhemmuuden identiteetistä ja näihin liittyvistä tunteista. Eron myötä isä voi jopa kokea menettäneensä lapsen, ja isä voi tuntea olevansa vain vierailijana tavatessaan lasta. Pahimmassa tapauksessa isä voi vieraantua lapsen elämästä kokonaan. Isien kokemusta heidän tiedoistaan ja taidoistaan tulisi vahvistaa, ja näin ollen pyrkiä vahvistamaan ja luomaan ymmärrystä eron jälkeisestä isyyden roolista. (Kruk 2016, 109–110.)

5. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön tilaajana toimi Kuka huomaa mut? -hanke. Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite, esitellään opinnäytetyön toimeksiantaja ja kerrotaan aiheen valinnasta.

5.1. Työn tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa tietoa nuorten isien tuen tarpeesta eron jälkeen. Aineistokeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Nuorella isällä tässä opinnäytetyössä tarkoitettiin 18–29-vuotiasta. Tutkimuksen kohderyhmään kuuluivat isät, jotka ovat eronsa aikaan olleet 18–29-vuotiaita. Opinnäytetyömme myötä Kuka huomaa mut? -hanke sai tietoa nuorten isien tuen tarpeesta erotilanteessa. Tarkoituksena oli auttaa huomioimaan ja kehittämään hankkeessa isien kohtaamisen ja tukemiseen liittyviä työtapoja ja menetelmiä.

Opinnäytetyömme pääkysymyksenä oli: Millaista tukea nuorena eronneet isät kokevat tarvitsevansa eron jälkeen? Pääkysymyksen lisäksi meillä oli kaksi tarkentavaa alakysymystä: Millaista tukea nuorena eronneet isät tarvitsevat vanhemmuuteen liittyen? & Millaisia kokemuksia nuorena eronneilla isillä on eron jälkeiseen vanhemmuuteen liittyen?

5.2. Aiheen valinta

Kuka huomaa mut? -hankkeelta oli tullut opinnäytetyön ehdotus Xamkin opinnäytetyösivustolle, johon on koottu työelämästä lähtöisiä aiheita opinnäytetöille. Kuka huomaa mut? -hanke ehdotti opinnäytetyön aiheeksi tutkia isien kokemusta vanhemmuudesta ja vanhemmuuden tukemiseen liittyvistä tarpeista eron jälkeen. Aihe vaikutti mielestämme mielenkiintoiselta ja ajankohtaiselta, joten olimme yhteyksissä hankesuunnittelijoihin. Hankesuunnittelijoiden kanssa yhteistyössä rajasimme aiheen nuoriin isiin. Nuorten isien tuen tarpeesta eron jälkeen puhutaan vähän, joten halusimme tutkia aihetta lisää.

Palvelujärjestelmässä on aukko isyytyölle. Nuoret isät voivat olla avuttomia vanhemmuutensa kanssa. Heikosti vanhemmuuteen sitoutunut isä helpommin eroaa perheestään. Miehet hakevat apua kriisiapuna itselleen tai koko perheelle. Miehillä on ollut ongelmia avun hankkimisessa. Miehet pelkäävät leimautuvansa ja menettävänsä itsekontrollin. (Varhelahti 2020, 17.)

Aiheen ammatillisena hyötynä olemme nähneet sen, että olemme voineet tuottaa hankkeelle tietoa siitä, millaista tukea nuoret isät tarvitsevat vanhemmuuteen ja millaisena he näkevät eron jälkeisen vanhemmuuden. Näin ollen on mahdollista vahvistaa nuorten isien kanssa työskentelevien osaamista hankkeessa järjestettävissä koulutuksissa sekä isille ja ammattilaisille suunnattavissa materiaaleissa ja tuotoksissa. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset antoivat tärkeää tietoa myös yleisesti isien kokemukseen erotilanteissa, koska aihetta on tutkittu vähän. Opinnäytetyön merkitys meille on ollut se, että saimme tietoa nuorten isien tuen tarpeista, sekä osaamista ja valmiuksia ohjata nuoria isejä kohti heidän tarpeidensa mukaisia tukimuotoja.

5.3. Toimeksiantaja

Opinnäytetyömme tilaajana toimi VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hanke (2019–2021). Hankkeen päätavoitteena on lisätä vanhempiensa eron kohdanneiden lasten hyvinvointia ja lisätä heidän riittävän varhaista tuen saantia. Hankkeen osatavoitteena on eron jälkeisen vanhemmuuden vahvistaminen. Hanke pyrkii myös vahvistamaan ammattilaisten kykyä työskennellä eron kohdanneiden lasten ja vanhempien kanssa. (Ensi- ja turvakotien liitto s.a.)

Opinnäytetyömme tilaajalla oli iso merkitys opinnäytetyömme eri vaiheissa. Saimme heiltä neuvoja mistä etsiä haastateltavia, pohdimme heidän kanssaan haastattelurungon kysymyksiä, ja he kommentoivat opinnäytetyötämme niin suunnitelmavaiheen, - kuin toteutusvaiheenkin aikana. Tilaajasta oli koko prosessin ajan suuri tuki, sillä he toivat omia näkökulmiaan ja asiantuntemustaan avuksemme.

6. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Toteutimme opinnäytetyön käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää. Käytimme aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Aineistonkeruun suoritimme haastattelemalla Etelä-Savon alueella asuvia nuorena eronneita isejä. Haastattelujen jälkeen aineisto litteroitiin ja analysoitiin käyttäen teemoittelu- menetelmää.

6.1. Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on saada käsitys tutkittavasta asiasta tarkastelemalla tutkimuksen kohdehenkilöiden näkemyksiä asiaan. Tutkimuksen kohdehenkilöiden tunteet ja ajatukset ovat tutkittavan asian takia tärkeitä selvittää. Jotta tunteita ja ajatuksia olisi mahdollista saada näkyväksi, on kehitetty erilaisia menetelmiä, joita voidaan hyödyntää. (Juuti ym. 2020, 9.) Kyseisiä menetelmiä ovat esimerkiksi teema- ja ryhmähaastattelut (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Päädyimme valitsemaan tutkimusmenetelmäksemme laadullisen tutkimuksen ja teemahaastattelun, koska tarkoituksenamme oli selvittää isien ajatuksia ja omakohtaisia kokemuksia. Haastattelun avulla meidän oli mahdollisuus saada isät kertomaan omin sanoin kokemuksistaan ja tarvittaessa esittää tarkentavia kysymyksiä.

Laadullisen tutkimuksen toteuttamisessa on tärkeää se, että tutkimuksen kohdehenkilöt tulisi saada kertomaan omakohtaisista kokemuksistaan mahdollisimman avoimesti. Tutkijan tulee pystyä luomaan luottamuksellinen ilmapiiri, sillä tutkittava asia voi olla kohdehenkilöille hyvinkin arka aihe. Tutkijan tulee valmistautua haastattelutilanteeseen hyvin, ja kysymysten muotoilua täytyy miettiä tarkasti, että kohdehenkilön on helppo ymmärtää ne, eivätkä kysymykset ole muotoiltu esimerkiksi tieteellisellä ja vaikeasti ymmärrettävällä kielellä. (Juuti ym. 2020, 14.) Kävimme kohdehenkilöiden kanssa ennen haastattelua läpi lomakkeen (Liite 1), jossa käydään läpi tutkimukseen osallistumisen suostumus. Kohdehenkilöille kerrottiin, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, ja suostumuksen tutkimukseen osallistumiseen voi perua missä vaiheessa tahansa. Painotimme myös kohdehenkilöillemme anonymiteetin säilymistä, eli kohdehenkilöitä ei voida tunnistaa tutkimuksestamme. Kerroimme,

että tutkimuksen materiaalit esim. haastattelujen nauhoitukset säilytetään niin, että kenenkään ulkopuolisen ei ole mahdollista päästä niihin käsiksi, ja ne tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua.

Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on, että tutkimuksen aineistoa kerätään todenmukaisissa tilanteissa. Tutkimuksen kohdehenkilöt on valittu tarkasti riippuen siitä, mitä tutkittava aihe käsittelee. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista, että tutkimussuunnitelma elää ja alkuperäisiä suunnitelmia voidaan joutua muuttamaan tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Alun perin tarkoituksena meidän oli haastatella nuoria eron kokeneita isejä, mutta päädyimme vaihtoehtoon, että tarvittaessa haastatteleimme myös jo vanhempia isejä, jotka ovat eronneet nuorena iässä. Haastattelimme nuorena eronneita isiä ja nuoria isiä.

6.2. Aineistonkeruu

Opinnäytetyömme aineistonkeruun suoritimme tekemällä haastattelut Etelä-Savon alueella asuville iselle. Haastateltavia etsimme eri toimijoiden kautta, jotka saavuttavat esimerkiksi työnsä kautta tutkimuksemme kohderyhmää. Sen lisäksi hyödynsimme sosiaalisen median eri kanavia, joita isät mahdollisesti käyttävät. Lähestyimme toimijoita saatekirjeellämme (Liite 2), jonka he välittivät mahdollisille haastateltavillemme, jolloin he saivat tehdä päätöksen siitä, ovatko he kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseemme. Kaiken kaikkiaan haastattelimme kuutta isää. Haastattelut toteutimme vallitsevan koronatilanteen vuoksi etäyhteyksin sekä puhelimen välityksellä. Haastattelut toteutimme yksilöhaastatteluina. Hirsjärven ym. (2009, 210) mukaan yksilöhaastattelun etuna on se, että haastateltavat voivat kertoa kokemuksista ja tuntemuksistaan rohkeammin, toisin kuin silloin jos läsnä olisi muitakin ihmisiä.

Valitsimme tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Puusan (2020, 112–113) mukaan teemahaastattelussa haastattelun teemat on valittu etukäteen ja haastattelu etenee teemoittain. Jokaisen teeman alle on valittu tarkentavat kysymykset, jotka koskevat kyseistä teemaa. Jotta teemat ovat tutkimuksen kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaiset, tutkijan

on täytynyt perehtyä ennakkoon tutkimuksen aiheeseen, tutustumalla esimerkiksi tutkimukseen liittyvään kirjallisuuteen. Haastattelurunkoomme (Liite 3) valikoitui kolme eri teemaa.

Teemoiksi valikoituivat:

1. Eron jälkeinen vanhemmuus
2. Vanhemmuuden tukeminen
3. Suhde lapseen eron jälkeen

Teemahaastattelua toteutettaessa ei voi kysyä mitä vain, vaan kysymysten tarkoituksena on saada vastauksia tutkittavaan asiaan (Tuomi ym. 2018, 88). Mietimme jokaisen teeman alle harkitusti ja tarkasti teemaa koskevia kysymyksiä, joiden avulla pyrimme saamaan vastauksia tutkimuskysymykseemme. Halusimme myös saada kysymysten avulla esiin haastateltavien omakohtaisia kokemuksia ja ajatuksia. Haastattelun teemoja ja tarkentavia kysymyksiä pohdittiin yhdessä hankesuunnittelijoiden kanssa. Pohdimme, millaista tietoa hanke voi hyödyntää ja laadimme tarkentavat kysymykset sen pohjalta. Haastattelukysymykset lähetettiin hankesuunnittelijoille kommentoitavaksi ja muokattiin sopiviksi tarvittaessa. Ennakkoon valittujen teemojen ja kysymysten tarkoituksena oli, että jokaisen haastateltavan kanssa käytäisiin läpi samat aihealueet ja kysymykset.

6.3. Aineiston analyysi

Aloitimme aineistomme analysoinnin litteroinnilla. Hirsjärven ym. (2009, 222) mukaan litteroinnin tarkoituksena on kirjoittaa sanasta sanaan haastattelusta muodostunut aineisto. Pyrimme litteroimaan haastattelut mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen, jotta pääsisimme analysoimaan ja tarkastelemaan vastauksia nopeasti. Litterointi vei paljon aikaa ja aineistoa kertyi 8 sivua.

Analysoitaessa laadullisen tutkimuksen aineistoa on tarkoituksena saada luotua kokonaisuus, jonka pohjalta voidaan tehdä tutkimukseen liittyviä johtopäätelmiä. Analysointia tehdessä aloitetaan tutustumalla aineistoon, ja karsitaan siitä tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto pois. (Puusa ym. 2020, 148–

149.) Aineistonkeruun myötä meille oli kertynyt runsaasti materiaalia, jota lähdimme pelkistämään ja kartoittamaan, mikä siinä on olennaista tutkimuksellemme. Tämä vaati useita eri kertoja aineiston läpi lukua, jotta kokonaisuus aineistosta hahmottuisi ja alkaisi jäsentyä.

Analysoimme aineiston käyttämällä analyysimenetelmänä teemoittelulla. Teemoittelua tehtäessä aineistoa pelkistetään ja pyritään löytämään samankaltaisuuksia, joista muodostetaan teemoja. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 105–107.) Teemoittelua tehdessämme hyödynsimme aiemmin valitsemiamme teemoja (eron jälkeinen vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen ja suhde lapseen eron jälkeen). Kysymysten vastaukset käytiin yksitellen läpi ja verrattiin muihin vastauksiin. Pyrimme löytämään aineistosta usein esiintyviä yhtäläisyyksiä, joista yksi oli esimerkiksi se, että useammat isät kuvasivat eron jälkeisen vanhemmuuden lisänneen vastuun määrää.

7. OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset. Tulokset on raportoitu kolmen pääteeman mukaisesti Eron jälkeinen vanhemmuus, Vanhemmuuden tukeminen ja Suhde lapseen eron jälkeen. Jokaisen pääteeman kohdalla käydään läpi kysymyksiemme kautta saatuja tuloksia.

7.1. Eron jälkeinen vanhemmuus

Haastateltaviemme isien vastauksissa vanhemmuuden muuttuminen eron jälkeen näkyi lisääntyneenä vastuuna. Ennen arki oli jaettua, mutta eron koittaessa isät ovat vastuussa lapsesta kokonaisvaltaisesti aina kun lapsi on läsnä. Arki oli totuttu ennen jakamaan toisen kanssa, ja molemmilla on voinut olla omat vastualueensa, mutta eron myötä vastuun määrä isien kokemuksen mukaan on lisääntynyt. Arjen askareita ei enää jaetakaan toisen aikuisen kanssa, vaan kaikesta on vastuussa itse.

*Nykyään kun lapsi on mun luona nii tulee hoidettuu kaikki kokonaa ite ...
ettei tavallaa tuu jaettuu niitä arjen asioita kenenkää muun kanssa vaan sil-
lon oon ite vastuussa siitä arjen pyörimisestä.*

Enemmän vastuuta tai sillee ku sillo aikoinaan tai sillo ku oli se kaveri.

Isät löysivät vanhemmuudestaan monia eri vahvuuksia. Lapset asetetaan etusijalle ja yhteistä aikaa arvostetaan yhä enemmän. Lapsille annettuun aikaan panostetaan ja tulkitaan, että yhteinen aika osataan käyttää oikein. Isät kertoivat muun muassa tekevänsä eri asioita lasten kanssa yhteisellä ajallaan. Lisäksi isät kuvasivat vahvuuksinaan eri persoonallisuuden piirteitään, kuten esimerkiksi rauhallisuuden ja malttavaisuuden.

No varmaan se että tulee se aika annettua, kun ne on joka toinen viikonloppu vaan niin enempi tulee keskittyä niihi ja annettua aika niille niinä viikonloppuina, on sellane läsnäolevampi.

Oon huolehtivainen ja... sitte oon lapsen kanssa läsnä ja tehään yhdessä kaikkee.

No ehkä se et on semmonen suht rento ote ja semmonen rauhallisuus tullu iän myötäki tietysti. Osaa opastaa ja malttaa opastaa. Osaa arvostaa yhteistä aikaa ja käyttää sitä aikaa lapsen kanssa.

Eron myötä haasteena pidettiin yhteisen ajan puutetta. Huoltajuus on ollut eron jälkeen ollut jaettua ja useimman isän lapset asuvat pääsääntöisesti äidin luona. Yhteisen ajan kaipuu lasten kanssa näkyi isien vastauksissa vahvasti.

No haluisin olla mukana joka päiväsessä elämässä... tai sillee et pystyis vielä enemmä osallistumaa.

No ainaki se että, lasta on nähny vähemmän sillon eron jälkeen. Ennen eroa nyt joka päivä jotain leikki ja touhus. Eron jälkee oli vaa sillee että oli kahtia jaettu (arki) tai itse asiassa ite vähemmä näin.

Osa iseistä oli sitä mieltä, että oli tyytyväinen tämänhetkiseen vanhemmuuteensa, eivätkä he osanneet nimetä itsellensä kehittymistarpeita. Yhdellä

isällä tyytyväisyys eron jälkeiseen vanhemmuuteen näkyi hänen vastauksessaan, jossa hän kuvasi eron olleen hyvinkin riitaisa, ja eron jälkeen hän on pystynyt keskittymään lapseen paremmin. Riitaisa ero vaivasi häntä, sillä hänen mielestään lapsi joutui riitojen keskelle.

*Ero oli niin riitaisa ja lapsi joutu olemaa niiden riitojen keskellä nii nykyää pys-
tyy keskittymää täysillä lapseen ilma muita ongelmia.*

Osa iseistä kuvasi omia kehitystarpeitaan, esimerkiksi jotkin toimintatavat nousivat esiin ja halu osata ennakoida tulevia elämänvaiheita lapsen kasvun myötä, jotta voitaisiin olla mahdollisimman hyvin tukena eri vaiheissa.

*No nyt poika alkaa olla teini-ässä nii iän myötä tulee kaikki ne elämänvaiheet
niin, että osais tavallaan ennakoida sitä ja kasvattaa sitä lasta elämänvaiheit-
ten mukaa, että osais olla mahollisimman hyvin tukena elämän kehityksessä
ja elämässä.*

No kai se malttia ja kuuntelua ja vielä enempi läsnäoloa.

7.2. Vanhemmuuden tukeminen

Iseiltä kysyttiin, että tunsivatko he saaneen tukea eron jälkeen. Kolme kuu-
desta isästä kertoi saaneensa hyvin tukea eron jälkeen. Yksi vastasi, että on
saanut tukea, mutta ei osannut kertoa, miten hän tuntee saaneensa tukea.
Kaksi isää kertoi, että ei mielestään ole saanut erityisesti mistään tukea. Toi-
nen iseistä, joka oli sitä mieltä, ettei ole saanut erityisesti tukea, kertoo kuiten-
kin myöhemmin lapsen äidin auttaneen paljon käytännön asioissa.

Haastatteluissa ilmeni erilaisia tukimuotoja. Tukea eronneet isät olivat saaneet
lähipiiristä, ystäviltä, omilta vanhemmilta, lapsen äidiltä, terapiasta sekä perhe-
työntekijältä. Yksi isä kertoi, ettei ole saanut minkäänlaista tukea eikä hän
mielestään kaivannut myöskään minkäänlaista tukea. Kaksi haastateltavaa toi
ilmi heidän kuuluneen jonkin virallisen palvelun piiriin.

Iseiltä kysyttiin, minkälaista tukea he olivat saaneet vanhemmuuteen eron jälkeen. Toinen virallisen palvelun piirissä ollut isä kertoi, ettei saanut minkäänlaista tukea vanhemmuuteen liittyen. Tämä isä kuitenkin oli mielestään hyvä vanhempi ja tuen tarpeen liittyvän enemmän hänen henkilökohtaisiin ongelmiinsa, kuten masennukseen. Kolme isää kertoi saaneensa keskusteluapua kavereilta, vanhemmilta sekä tutuilta. Yksi iseistä oli saanut keskusteluapua perhetyöntekijältä. Kaksi haastateltavaa isää kertoi saaneensa vertaistukea ystäviltä, jotka olivat samassa elämäntilanteessa. Yksi isä kertoi saaneensa myös käytännön apua lapsen äidiltä. Eniten isät siis olivat saaneet keskusteluapua ja yksi iseistä käytännön apua.

Kaverilta, jolla on hyvin samanikäne lapsi nii hänen kanssaan sitte keskusteltiin siitä nii varmaa eniten ehkä saanu tukea siltä.

Nii niiltä tavallaa sit sellasta vertaistukea.

Kolme kuudesta isästä kertoi, etteivät olisi kaivanneet minkäänlaista tukea. Kaksi isää kertoi, että olisivat kaivanneet enemmän tukea eroon ja vanhemmuuteen. Nämä molemmat isät saivat keskusteluapua kavereilta. Tätä ei kuitenkaan pidetty riittävänä tukimuotona. Yksi isä, joka oli virallisen palvelupiirissä ei ollut varma olisiko kaivannut enemmän tukea.

Isät, jotka olivat sitä mieltä, että olivat hakeneet tukea, sanoivat sen tuntuneen vaikealta, haastavalta ja nöyryyttävältä. Yksi isä, joka oli saanut keskustelutukea ystäviltä, ei mielestään ollut hakenut tukea ja kertoi, että oli helppoa jutella kavereille.

No en sillee oo sitä hakenu... mut no sillo kavereille oli helppo puhua ku ne kuitenkin ties tilanteen.

Isien mielestä puhuminen ja tuen tarpeen myöntäminen oli hankalaa.

Aluks se nyt oli todella vaikeeta ja hankalaa ku ei osannu puhua eikä sitä uskaltanu puhua.

No kyl se itellee oli vaikeeta myöntää, että tarttis apua keneltäkää tai puhua kenellekkää. Oli henkilökohtaisesti hankalaa mennä myöntämään, että tarvis apua.

Iseiltä kysyttiin, oliko tukea helppo ottaa vastaan. Isät, jotka olivat virallisen palvelun piirissä, kertoivat, että tuen vastaanottaminen tuntui hankalalta. Isät, jotka saivat keskusteluapua tutuilta, olivat sitä mieltä, että tuen vastaanottaminen oli helppoa.

7.3. Suhde lapseen eron jälkeen

Kolmantena teemana oli suhde lapseen eron jälkeen, jossa ensimmäisenä kysimme iseiltä, että millaisena suhde säilyi lapseen eron jälkeen. Isät olivat sitä mieltä, että suhde lapseen eron jälkeen säilyi pääosin hyvänä, eikä ero vaikuttanut suhteeseen lapsen kanssa. Moni isä nosti esille sen, että lasten kanssa vietetyn ajan tärkeys ja merkitys nousi eron jälkeen. Osa iseistä nosti esille sen, että eron jälkeenkin vanhemmat pystyivät yhdessä sopimaan järjestelyistä niin, että suhde lapsen kanssa säilyi hyvänä.

No musta on säilyny niiku iha tosi hyvänä, että tietenki niiku aina vois enemmän nähä lasta, mut on niiku iha hyvin saatu järjestettyä asiat.

Eräs isä kuitenkin kertoi, että vaikka suhde oli hyvä edelleen eron jälkeenkin, niin hän ei kokenut suhteen olleen niin läheinen, kun yhteistä aikaa oli vähemmän. Isän mielestä hän ei tiennyt lastensa asioista niin paljoa kuin hän olisi halunnut.

Kysyimme iseiltä, että olivatko jotkin asiat vaikuttaneet isän ja lapsen väliseen suhteeseen. Moni isä oli sitä mieltä, että suurin tekijä, joka vaikutti lapsen ja isän väliseen suhteeseen oli se, että yhteinen aika vähentyi eron myötä. Isät kuitenkin totesivat, että ajan vähentyminen ei kuitenkaan ollut sellainen asia, joka vaikuttaisi paljoa. Osa iseistä kertoi, että kun he eivät nähneet eron jäl-

keen lastaan niin usein, niin he halusivat panostaa yhteiseen aikaan eri tavalla, kuin ennen eroa. Eräs isä mainitsi, että hän halusi paikkailla yhteisillä tekemisillä sitä, jos joskus ei ollut aikaa tai mahdollisuutta tavata lasta tarpeeksi usein.

No ei varsinaisesti varmaa oo mitään tiettyä asiaa, ehkä se et ei nää niin usein.

Eräs isä mainitsi, että kun lasta ei nähnyt joka päivä vaikutti se siihen, että suhde lapseen oli erilainen, kuin että olisi nähnyt joka päivä. Isä kertoi, että toisinaan lapsi ikävöi isää paljon ja toisinaan lapsen kaverit olivat sellainen asia, jotka kiinnostivat enemmän. Yhden isän mielestä suhteeseen lapsen kanssa ei vaikuttanut mikään asia, lisäksi isä totesi, että lapsi menee kaiken muun etusijalle.

Viimeinen kysymys teemassa oli, että haluaisiko isä olla enemmän tekemisissä lapsen kanssa ja millä tavalla. Lähes jokainen isä oli sitä mieltä, että halusi olla lapsen kanssa enemmän tekemisissä viettämällä aikaa yhdessä enemmän. Osa iseistä kertoi, että heillä oli käytössä vuoroviikko järjestelmä, jolloin lapset ovat viikon äidin luona ja viikon isän kanssa. Osa iseistä taas toivoi, että heillä olisi käytössä vuoroviikkoasuminen, mutta se ei tällä hetkellä ollut mahdollinen. Molemmissa tapauksissa kuitenkin isät toivoivat, että yhteistä aikaa olisi enemmän. Eräs isä kertoi, että halusi lapsen olevan vanhempien luona vuoroviikoin, mutta koki lapsen olevan liian pieni siihen. Tämän takia lapsi asui pääsääntöisesti äidin luona, kuitenkin niin, että isä pääsi lasta tapaamaan.

Kyllä haluaisin ja tuota ihan vaan sillee, et ne olis vaa enemmän mun luona ja minun kanssa.

Ainoastaan yksi isä oli sitä mieltä, että yhteistä aikaa lapsen kanssa oli tarpeeksi. Heillä lapsi asui vuoro viikoin vanhempien luona ja sen lisäksi lapsi pystyi arki-iltoina vierailta isän luona, koska vanhemmat asuivat lähekkäin. Isät

toivoivat myös, että pääsisivät osallistumaan enemmän mukaan lapsen arkeen ja viemään lapsia esimerkiksi harrastuksiin.

7.4. Yhteenveto tuloksista

Tuloksista ilmeni, että isien mielestä vastuu kasvoi eron myötä, sillä arkea ei enää jaettu toisen vanhemman kanssa. Osa iseistä oli tämänhetkiseen vanhemmuuteen tyytyväisiä, mutta osa tunnisti omassa isyydessään kehittämistarpeita, esimerkiksi eräs isä kertoi haluavansa olla enemmän läsnä lapsen elämässä. Yksi isä kertoi myös halustaan oppia ennakoimaan lapsen kasvua ja kehitystä, ja sen mukana tulevia muutoksia. Yksi isä kuvasi riitaisaa eroa ja eron tuomaa helpotusta, sillä eron jälkeen lapsen keskittyminen oli helpompaa.

Viisi kuudesta isästä oli saanut jonkinlaista tukea eroon tai vanhemmuuteen. Tuen muotoina oli pääsääntöisesti keskustelua. Yksi isä kertoi saaneensa käytännön tukea. Kaksi isää sai vertaistukea. Kolme isää kertoi, ettei olisi tarvinnut enempää tukea. Yksi isä ei ollut varma ja kaksi isää oli sitä mieltä, että tukea olisi tarvinnut enemmän. Isät, jotka kaipasivat enemmän tukea, olivat saaneet kavereilta keskustelua apua. Kaikki isät, jotka olivat hakeneet tukea, tunsivat tuen hakemisen vaikeaksi, haastavaksi ja yksi kertoi tuen hakemisen tuntuneen nöyryyttävältä. Kavereilta tuen vastaanottaminen tuntui helpolta. Virallisen palvelun piirissä olleet isät kertoivat, että tukea oli vaikea ottaa vastaan.

Suurin osa iseistä oli sitä mieltä, että suhde lapseen säilyi hyvänä eron jälkeen. Isät nostivat esiin, että vähentynyt yhteinen aika lapsen kanssa on muuttanut lapsen ja isän välistä suhdetta. Isät eivät kuitenkaan olleet sitä mieltä, että vähentynyt aika olisi muuttanut suhdetta lapseen merkittävästi. Isät kertoivat, että haluaisivat viettää enemmän aikaa lasten kanssa. Varsinkin arjessa vietetty aika oli asia, minkä isät toivat vastauksissaan esille. Isät kertoivat arvostavansa yhteistä aikaa lapsen kanssa enemmän eron jälkeen.

8. POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme tuloksia ja niiden luotettavuutta. Kerromme oppimisprosessin haasteista sekä vahvuuksista. Lopussa tulee ilmi ideoita jatkotutkimuksille.

8.1. Tulosten pohdinta

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa tietoa nuorten isien tuen tarpeesta eron jälkeen. Pääkysymyksenä tutkimuksessamme oli: Millaista tukea nuorena eronneet isät mielestään tarvitsevat eron jälkeen ja lisäksi yksi tarkentavista alakysymyksistä oli: Millaista tukea nuorena eronneet isät tarvitsevat vanhemmuuteen liittyen. Saimme tutkimuksestamme näihin vastauksen, joka kuitenkin oli yllättävä, sillä isien vastauksissa oli eroavaisuuksia. Tukimuotoja, joita isät olivat saaneet, oli monipuolisesti – lähipiiristä, sekä ammattilaisilta. Ero ja vanhemmuus olivat kuitenkin aihealueita, joihin isät kokivat, että olisivat apua tarvinneet eron jälkeen. Kavereilta saatu keskusteluapu ei ollut isien mielestä hyödyllistä. Tutkimuksen tuloksista kuitenkin selvisi, että tuen tarpeen myöntämistä ja sen hakemista pidettiin vaikeana, jopa nöyryyttävänä. Kuten viitekehuksesta ilmenee, isät ovat olleet haluttomampia tukeutumaan virallisten palveluiden tukeen ja kynnys hakea apua niistä voi olla suuri, mahdollisesti isyyttä koskevien kulttuuri odotuksien takia (Eerola & Mykkänen 2014, 67–68). Olisikin tärkeää saada isien tietoisuuteen mahdollisia tukimuotoja ja palveluita, sillä tietoisuuden lisääminen eri palveluista voisi johtaa siihen, että tuen pariin olisi helppo hakeutua. Tuen tarpeen myöntäminen tai tuen hakeminen ei tulisi tuntua nöyryyttävältä.

Toinen alakysymys, jonka kysyimme tutkimuksessamme, oli: Millaisia kokemuksia nuorena eronneilla isillä on vanhemmuuteen eron jälkeen liittyen? Suhde lapseen eron jälkeen koettiin pääosin säilyneen hyvänä. Eräs isä kertoi eron muuttaneen suhdetta lapsiin niin, ettei eron jälkeen lasten kanssa ollut enää niin läheinen suhde, kuin ennen eroa. Isät kokivat, että heidän ja lasten väliseen suhteeseen vaikutti yhteisen ajan määrä. Monet isistä nostivat esille, että he haluaisivat viettää enemmän aikaa lasten kanssa ja osallistua enemmän lasten arkeen, viemällä heitä esimerkiksi harrastuksiin. Hakovirta ja

Broberg (2014, 118–119) toteavatkin, että tutkimusten mukaan moni isä on ollut harmissaan, kun ei pääse osallistumaan lapsen arkeen. Osa haastateltavista isistä sanoi, että heillä on käytössä vuoroviikko järjestelmä, jolloin lapsi asuu vuoroviikoin vanhempiansa luona. Heillä, joilla ei ollut vuoroviikko järjestelmää käytössä lapsi asui pääosin äidin luona. Yhteishuoltajuus on suosituin huoltajuusmuoto nykypäivänä, vaikkakin suurin osa lapsista jää äidin luokse asumaan eron jälkeen (Hakovirta & Broberg 2014, 116).

Tunteilla on todettu olevan vaikutus muistamiseen. (Parikka 2014, 101.) Haastatteluissa emme kysyneet eroprosessista tai sen käsittelemisestä. Pohdimme, vaikuttiko kulunut aika erosta haastateltavien vastauksiin. Osa haastateltavista isistä kertoi erittäin avoimesti omasta elämästä ja tuen tarpeesta. Osa isistä kertoi vain vähän itsestään ja puhuminen tuen tarpeesta ja vanhemmuudesta vaikutti olevan joillekin isille hankalaa. Olisi mielenkiintoista tietää, miten kauan erosta on aikaa ja miten tunteet vaikuttavat muistoihin tuen tarpeesta ja vastauksiin.

Haastatteluissa ei tullut ilmi lasten ikää ja onko lasten kanssa ollut haasteita. Isät saattaisivat tarvita enemmän tukea, jos lapset käyttäytyisivät haastavasti. Velezin ym. (2011) tutkimuksen mukaan erolapsilla on suuremmalla todennäköisyydellä ongelmia mielenterveyden, koulumenestyksen ja sosiaalisten taitojen kanssa, sekä enemmän päihteiden käyttöä ja teiniraskauksia. On myös erolapsia, jotka sopeutuvat eroon ja joita kyseiset ongelmat eivät kosketa.

Ulkopuolisen tukea tulisi olla helposti saatavilla, silloin kun ihmisen omat voimavarat ovat vähissä (Haggren 2018, 76). Opinnäytetyön tulosten perusteella matalan kynnyksen tukipalveluita tulisi lisätä isille. Iseille tulisi olla oikeanlaista palveluohjausta, jotta löytäisivät oikeanlaisten palveluiden piiriin.

Matalan kynnyksen tukipalveluilla tarkoitetaan palveluita, joihin on helpompi hakeutua. Matalan kynnyksen tukipalvelut määrittävät asiakaskunta ja toiminnan sisällöt. Lapsiperheille matalan kynnyksen tukipalveluita voivat olla esimerkiksi perhekahvilat, kohtaamispaikat tai sähköiset palvelut. Matalan kyn-

nyksen palveluilla pyritään saamaan palveluiden ulkopuolelle jääneitä henkilöitä osallistumaan toimintaan. Asiakkaan kokemukset ja palveluun hakeutuminen aktiivisesti kertovat palveluiden matalasta kynnyksestä. (Leemann & Hämäläinen 2015.)

8.2. Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus on yksi kriteeri hyvälle tutkimukselle. Sisäinen johdonmukaisuus näyttäytyy tutkimusraportissa muun muassa siinä, miten ja millaisia lähteitä on käytetty. Eettinen kestävyys on myös hyvälle tutkimukselle ominaista. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus kietoutuvat toisiinsa ja tukevat toinen toistaan. Tutkijoiden on huolehdittava, että tutkimukseen osallistujat ovat tietoisia tutkimuksen tavoitteista ja menetelmistä, sekä siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja siitä voi perääntyä halutessaan. Tutkimustietojen luottamuksellisuus ja nimettömyys ovat asioita, joista tutkijoiden on myös huolehdittava ja saatettava tutkittavien tietoon. (Sarajarvi & Tuomi 2018, luku 5: Laadullisen tutkimuksen eettisyys.)

Jotta tutkimus on eettisesti hyvä, on sitä tehdessä tullut noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu esimerkiksi se, että tutkijat toimivat rehellisesti, eettisesti kestävästi, ottavat huomioon muut aiheesta tehdyt tutkimukset, sekä se, että tutkimuksen eri vaiheet on suoritettu yksityiskohtaisesti. Eettisenä valintana pidetään myös tutkimusaiheen valintaa. Tutkimusta tehdessä on erityisen tärkeää muistaa ihmisarvon kunnioittaminen, osallistujien suostumuksen saaminen, sekä aineiston anonymiuden säilyminen. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–27.)

Tutkimuksessamme kiinnitimme huomiota siihen, että tutkimukseen osallistujat olivat tietoisia siitä, että tutkimus oli vapaaehtoinen ja he olisivat voineet jättäytyä siitä pois halutessaan. Ennen kuin suoritimme haastattelut, lähetimme haastateltaville suostumuskirjeet (liite 1), jonka he kuittasivat allekirjoitetuksi. Suostumuskirjeessä kerrottiin, että haastattelu on anonymi ja tutkimuksessa kerätty aineisto hävitetään sen analysoinnin jälkeen. Haastattelun alussa selvitimme vielä suostumuksen olevan voimassa. Tutkittavat olivat myös tietoisia

tutkimuksemme tavoitteista, sillä saatekirjeessä (liite 2), jonka lähetimme heille ennen haastatteluja, kerroimme tekevämme opinnäytetyötä eron kohdanneiden nuorten isien vanhemmuudesta, vanhemmuuden tukemisesta, sekä eron vaikutuksesta isyyteen. Saatekirjeessä kerroimme myös, että haastattelut suoritetaan etäyhteydellä tai puhelimella.

Luotettavuuden arvioinnille laadullisessa tutkimuksessa ei ole mitään selkeitä ohjeita. Tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus korostuu, kun tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena. Luotettavuutta arvioitaessa on tärkeää huomioida, että tutkimusraportissa on muun muassa esitelty tutkimuksen kohde ja tarkoitus, sekä kerrottu miten aineistonkeruu tapahtuu. Tutkimusraportissa tulee myös olla, millaisella aikataululla tutkimus on tehty, aineiston analyysi, sekä tietoa tutkimuksen tiedonantajista esimerkiksi se, kuinka monta heitää oli. (Sarajärvi & Tuomi 2018, luku 6: Luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa.)

Mielestämme se, että haastatteluja ei suoritettu kasvokkain ei vaikuttanut haastattelujen laatuun, eikä etähaastatteluissa ollut mitään sellaisia seikkoja, jotka olisivat vaikeuttaneet haastatteluja. Kaikki haastattelut olivat etänä, joten emme voi varmaksi sanoa, olisivatko haastateltavien vastaukset poikenneet, jos haastattelut olisivat olleet kasvokkain. Haastateltavalle saattoi kuitenkin olla helpompi puhua henkilökohtaisista asioista etänä. Haastateltavien vastaukset koimme aidoiksi ja luotettaviksi. Haastateltavina oli itsejä, jotka olivat jo virallisten palvelun piirissä. Opinnäytetyössä halusimme selvittää nuorena eronneiden isien eron jälkeistä tuen tarvetta ja olivatko palvelun piirissä olevat isät mahdollisesti jo saaneet tukea eroon tai vanhemmuuteen. Halusimme haastatella myös itsejä, jotka eivät ole virallisen palvelun piirissä, jotta vastaukset olisivat luotettavimpia. Arvioimme isien suorapuheisuuden ja vastauksien laajuuden perusteella, että etähaastattelu oli hyvä vaihtoehto.

Laadukkuutta tutkimuksessa halusimme parantaa myös sillä, että käytimme paljon erilaisia lähteitä ja käsitelimme teoriaa monipuolisesti. Osa lähteistä oli melko vanhoja, mikä saattoi vaikuttaa teoreettiseen viitekehyksen luotettavuuteen. Palveluita halutaan kehittää, mutta kehitys ei aina välttämättä tapahdu

nopeasti. Koimme, että vaikka lähteet olivat vanhoja, olivat ne silti paikkaansa pitäviä tänä päivänä.

8.3. Oppimisprosessi

Aloitimme opinnäytetyömme tekemisen helmikuussa 2020 työstämällä ideaperin. Opinnäytetyösuunnitelmamme esitimme keväällä 2020. Kesän ajan työstimme teoriaa, ja tutkimushaastattelut suoritimme lokakuussa 2020. Aineiston analysoinnin ja tutkimustulosten raportoinnin teimme marraskuun aikana. Opinnäytetyöprosessi oli pitkä, mutta hyvin opettavainen. Välillä työ eteni hitaammin, johtuen esimerkiksi samaan aikaan käynnissä olevista opiskeluihin liittyvistä harjoitteluista, mutta saimme prosessia vietyä eteenpäin alkuperäisen aikataulutuksemme mukaan.

Tämä opinnäytetyö oli meille kolmelle ensimmäinen tekemämme tutkimus. Pohdimme aluksi, olisiko opinnäytetyön tekeminen kolmestaan riski, ja tulisiko työn jakaminen olemaan haastavaa. Mielestämme onnistuimme jakamaan työtä hyvin ja meillä oli koko opinnäytetyön prosessin ajan samanlaiset käsitykset työn etenemisestä ja aikatauluttamisesta. Opinnäytetyön eri vaiheissa kolmisin työskentely näyttäytyi etuna, sillä olemme voineet yhdessä pohtia ja tuoda näkemyksiämme esiin koko prosessin ajan. Haasteena kolmestaan tekemisessä oli se, että välillä yhteisen ajan löytäminen ja välimatka vaikeuttivat työn etenemistä, mutta etäyhteyksien avulla saimme jokaisessa työn eri vaiheessa keskusteltua työmme etenemiseen liittyvistä asioista.

Koimme onnistuneemme laadullisen tutkimuksen teossa. Haastattelun kysymyksiä täytyi miettiä ennakkoon tarkasti, jotta saimme kerättyä mahdollisimman paljon tietoa, joilla meidän olisi mahdollista saada vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Saimmekin opinnäytetyön teon aikana useasti tukea opinnäytetyön tilaajilta, jotka muun muassa kommentoivat haastattelurunkoamme, ja antoivat siihen omia ehdotuksiaan. Haasteena meillä oli saada riittävä määrä haastateltavia tutkimustamme varten, mutta tilaajiemme tuella saimme ideoita eri palveluista, joihin voisimme ottaa yhteyttä ja kartoittaa löytyisikö heidän kauttaan mahdollisia haastateltavia. Kaiken kaikkiaan saimme haastateltua kuutta eri isää, joka oli alkuperäinen tavoitteemme haastateltavien määräksi.

Koko opinnäytetyöprosessi opetti meille paljon ja se tuki ammatillista kasvuaamme. Uskomme, että voimme hyödyntää opinnäytetyöprosessin aikana oppimiamme asioita tulevaisuudessa työelämässä.

8.4. Jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyössämme haastattelimme Etelä-Savon alueella asuvia nuorena eronneita isejä. Jatkotutkimusaiheena mielestämme olisi mielenkiintoista laajentaa tutkimusta laajemmalle alueelle, ja selvittää onko nuorilla iseillä erilaisia kokemuksia tuen tarpeista eron jälkeen riippuen asuinpaikasta.

Toisena jatkotutkimusaiheena mieleemme nousi nuorena eronneille iseille suunnattujen matalan kynnyksen palveluiden kehittäminen. Tekemistämme haastatteluista kävi ilmi, että isät ovat kokeneet tuen hakemisen haastavana ja jopa nöyryyttävänä. Isät ovat kokeneet vertaistuen merkityksen tärkeänä. Näin ollen jatkotutkimusaiheena näkisimme esimerkiksi nuorille iseille suunnatun matalan kynnyksen vertaisryhmätoiminnan kehittämisen. Mielestämme olisi tärkeää, että isät voisivat päästä hakemaan tukea tarpeen tullen helposti ja vaivattomasti, kokematta tätä vaikeana tai nolona.

LÄHTEET

Aalto, I. & Kolehmainen, J. 2004. Isäkirja. Tampere: Vastapaino.

Cashmore, J. & Parkinson, P. 2008. Childrens and Parents Perception on Childrens Participation in Decision Making After Parental Separation and Divorce. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/247452564_Children's_and_Parent's_Perceptions_on_Children's_Participation_in_Decision_Making_After_Parental_Separation_and_Divorce [viitattu 3.12.2020].

Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Isän Kokemus. Tampere: Gaudeamus Oy.

Ensi- ja turvakotien liitto. s.a. Kuka huomaa mut? -hanke. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/kehittamistyo/kuka-huomaa-mut/?fbclid=IwAR1I16UWI2aiu8k5MVCn71_5_3gdLZfAjsITC4krusqAh5y_bqI0Ydy3ts4 [viitattu 29.11.2020].

Göös, A. & Vainio, M. 2020. Isyys ja yhteistyövanhemmuus eron jälkeen. Jyväskylän yliopisto. Pro Gradu tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/70923/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202006255112.pdf> [viitattu 10.11.2020].

Haggren, T. 2018. Kokemuksia eron jälkeisestä sosiaalisesta tuesta. Pro gradu –tutkielma. Sosiaalityö. Jyväskylän yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58577/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201806153233.pdf?sequence=1> [viitattu 22.11.2020].

Hakaniemi, A-K. 2012. Vauvahoitoon liittyvän tiedon ja tuen tarve neuvolasta. Pro gradu- tutkielma. Terveystieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84006/gradu06246.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 23.5.2020].

Hakovirta, M. & Broberg, M. 2014. Isyys eron jälkeen. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) Isän kokemus. Tampere: Gaudeamus.

Hakulinen, T., Laajasalo, T. & Mäkelä, J. 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön. PDF-dokumentti. Helsinki: PunaMusta. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138389/URN_ISBN_978-952-343-357-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 9.10.2020].

Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Pelkonen, M. & Puumalainen, T. 2013. Hyvinvointia useammille. Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin neuvottelukunnan loppuraportti. PDF-dokumentti. Päivitetty: 27.2.2015. Saatavissa: http://www.pohjois-savo.fi/media/muistio_27022015_liitteiden.pdf#page=41 [viitattu 23.5.2020].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hokkanen, T. 2015. Äitinä ja isänä eron jälkeen: Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13289/9513921794.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 7.10.2020].

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Huttunen, P., Linjama, T. & Riiheläinen, J. 2017. Isän kirja: Kasvu vanhemmuuteen. Joensuu: Kirjokansi.

Jousmäki, A. & Kosonen, L. 2009. Syytettynä isä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Katajisto, K., Laitinen, A., Lappeteläinen, H. & Pitkänen, I. 2020. Isätyökirja. Isän näköinen -hanke. PDF-dokumentti. Vaasa. Grano Oy. Saatavissa: <https://www.xn--isnnkinen-w2ac1t.fi/wp-content/uploads/2020/01/Is%C3%A4ty%C3%B6kirja.pdf> [viitattu 9.10.2020].

Kauppinen, N. 2013. Eronjälkeinen selviytyminen ja onnistunut yhteistyö eroperheiden tarinoissa. Turun yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Lisensiaatintutkimus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=60ceecbb-8026-47c1-8345-07641897ea96> [viitattu: 29.11.2020].

Kela. 2020. Väitöstutkimus: Perhepolitiikassa painottuu vanhemmuuden tukeminen, rakenteelliset ongelmat jäävät vähemmän huomiolle. Päivitetty 2.3.2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.kela.fi/ajankohtaistenhenkiloasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtoqDw6Wf/content/vaitostutkimus-perhepolitiikassa-painottuu-vanhemmuuden-tukeminen-rakenteelliset-ongelmat-jaavat-vahemmalle-huomiolle [viitattu 3.12.20].

Kettunen, M. 2019. Ensi- ja turvakotien liitto. Eron jälkeisen isyyden monet polut. Blogi. Päivitetty 7.2.2019. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/blogi/eron-jalkeisen-isyyden-monet-polut/> [viitattu 3.12.2020].

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Koskela, J. 2012. Avioero suomalaisen miehen kokemana: Ero ja erosta toipuminen prosessina. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa:

<http://docplayer.fi/1971890-Jari-koskela-avioero-suomalaisen-miehen-koke-mana.html> [viitattu 28.11.2020].

Kruk, E. 2016. Divorced fathers at risk of parental alienation: practice and policy guidelines for enhancing paternal responsibility. *New male studies* 5 (1), 95-112. Verkkojlehti. Saatavissa: <http://newmalestudies.com/OJS/index.php/nms/article/view/206/240> [viitattu 29.11.2020].

Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. 2009. Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.

Lammi-Taskula, J. & Varsa, H. 2001. Vanhemmuuden aika. Helsinki: Stakesin monistamo.

Lastenmielenterveystalo. s.a. Perhe ja vanhemmuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/vanhemmille/perhe_ja_vanhemmuus/Pages/default.aspx [viitattu 24.5.2020].

Lehtimäki, S. 2016. Mikä muuttuu vai muuttuuko mikään? Tutkimus vanhemmuuskokemuksista. Turun yliopisto. Pro Gradu tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/130575/gradu_sosiaality%F6_2016_Saima_Lehtim%EA4ki.pdf?sequence=2 [viitattu 10.11.2020].

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec [viitattu: 3.12.2020].

Lillomäki, M. & Suomalainen, M. 2013. Nuorten isien ääni –Mitkä asiat tukevat nuorta isää? PDF-dokumentti. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61649/Lillomaki_Minna_Suomalainen_Marjo.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 21.5.2020].

Linnankoski, J. & Valtonen, M. 2008. Erosta elossa: ero-opas miehille. Helsinki: Miessakit ry.

Linnavuori, H. 2019. Kaksi riittävän onnellista kotia. Vuoroasuvien lasten elämää eron jälkeen. *Perheterapia* 3/19, 6–16. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.lehtiluukku.fi/lehdet/perheterapia/03-2019/223774.html> [viitattu 1.12.2020].

McIntosh, J., Wells, Y., Smyth, B. & Long, C. 2008. Child-Focused and Child-Inclusive Divorce Mediation: Comparative Outcomes From a Prospective Study of Postseparation Adjustment. PDF-dokumentti. Saatavissa: <file:///C:/Users/OMISTAJA/Downloads/child-focused%20and%20child-inclusive%20divorce%20mediation.pdf> [viitattu 3.12.2020].

Neuvo. 2009. Vanhemman opas: tietoa ja tukea lapsiperheen eroon. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto/Neuvoprojekti.

Nuori isyys. 2019. Helsinki Nuorten sote. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hel.fi/nuoret/fi/ihmissuhteet/nuori-vanhemmuus/nuori-isyys/> [viitattu 24.9.2020].

Parikka, T. 2014. Eron jälkeinen isyys ja vanhemmuuden tukeminen isien kertomuksissa. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43217/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201404141517.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 27.11.2020].

Plihtari, E. 2010. Eron jälkeinen vanhemmuus etäisän näkökulmasta. Jyväskylän yliopisto. Pro Gradu – tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26575/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201102221794.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 16.11.2020].

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavissa: <https://kaakuri.finna.fi/> [viitattu 10.11.2020].

Sihvonen, E. 2020. From Family Policy to Parenting Support. Parenting-Related Anxiety in Finnish Family Support Projects. Department of Social Research. University of Helsinki Finland. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/311925/FROMFAMI.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 3.12.2020].

Sinkkonen, J. & Pruuki, H. 2017. Lapsi ja ero: Eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. 2016. Lapsen ja vanhempien tuen tarpeen arviointi. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.hel.fi/static/sote/lasu/esitteet/Tuen_tarpeen_arviointimalli_2016.pdf [viitattu 29.11.2020].

Suomen virallinen tilasto (SVT). s.a. Siviilisäädyn muutokset. ISSN=1797-6413. Helsinki: Tilastokeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/ssaaty/index.html> [viitattu 21.11.2020].

Syrjälä, J. & Tillikainen, M. Isyys on ihanaa sitä mä en kiellä. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/100925/Syrjala_Jonna.%20Tillikainen_Minna.pdf?sequence=1 [viitattu 21.5.2020].

THL. 2018. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Vanhempien erot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-/katsaus-lasten-ja-nuorten-hyvivointiin-ja-palveluihin/vanhempien-erot> [viitattu 21.11.2020].

THL. 2020. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Erotilanteet ja huoltajuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/perheet-ja-vanhemmuus/erotilanteet-ja-huoltajuus> [viitattu 21.11.2020].

Vanhemmuuden roolikartta. 1999. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vslk.fi/index.php?id=19> [viitattu 24.6.2020].

Varhelahti, T. 2020. Isänä eron jälkeen. Eron jälkeisen isyyden tuki ja tuen tarve. Kandidaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/68010/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202003022233.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 26.5.2020].

Velez, C., Wolchik, S. & Sandler, I. 2011. Interventions to Help Parents and Children Through Separation and Divorce. Encyclopedia on Early Childhood Development. University of Delaware, USA, Arizona State University. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.child-encyclopedia.com/sites/default/files/textes-experts/en/630/interventions-to-help-parents-and-children-through-separation-and-divorce.pdf> [viitattu 20.11.2020].

Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylän yliopisto.

Väyrynen, K. 2008. Lapsen tuska huoltoriidassa, elämää vanhempien välissä. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Lisensiaatintutkimus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19004/URN_NBN_fi_jyu-200810235825.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 27.11.2020].

Suostumus haastatteluun

Suostun Kakkoois-Suomen ammattikorkeakoulun-Xamkin sosionomiopiskelijoiden haastatteluun koskien eron kokeneiden nuorten isien vanhemmuutta, vanhemmuuden tukemisesta ja eron vaikutuksesta isyyteen. Minulle on kerrottu, että tutkimuksessa tietoni ei ole tunnistettavissa ja tiedän, että aineisto hävitetään sen analysoinnin jälkeen.

Olen myös tietoinen, että osallistuminen on vapaaehtoista. Allekirjoituksellani vahvistan osallistumisen tähän tutkimukseen.

Päiväys ja allekirjoitus Nimenselvennys

Saatekirje

Hei nuorena eronnut isä!

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Janina, Pinja ja Erika Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta Xamkista. Teemme opinnäytetyötä eron kohdanneiden nuorten isien vanhemmuudesta, vanhemmuuden tukemisesta sekä eron vaikutuksesta isyyteen. Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä VIOLA-väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? - hankkeen kanssa, jonka tavoitteena on vahvistaa vanhempiensa eron kohdanneiden lasten hyvinvointia ja osallisuutta.

Opinnäytetyössä haastattelemme nuorena eronneita isejä, jotka ovat eron hetkellä olleet 18-29-vuotiaita. Haastattelut toteutetaan syksyn 2020 aikana. Haastattelut toteutetaan puhelimitse tai etäyhteyden kautta koronatilanteen vuoksi.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja suostumuksen haastatteluun voi perua missä vaiheessa vain. Haastattelussa saamaamme tietoa käytetään tutkimuksemme tekoa varten ja tulemme hävittämään aineiston sen analysoinnin jälkeen. Pidämme haastateltaviemme tiedot anonyymeinä ja käsittelemme tietoja luottamuksellisesti.

Olisi mahtavaa, jos osallistuisit tutkimukseemme ja olisit mukana tuottamassa tärkeää tutkimustietoa eronneiden isien kokemuksesta, sillä eronneiden isien kokemuksista on vielä vähän tietoa.

Yhteydenotot toivoisimme tapahtuvan sähköpostin kautta.

Terveisin,

Janina Häkkinen ojaha031@edu.xamk.fi

Pinja Kulomaa Opiku011@edu.xamk.fi

Erika Partanen Oerpa007@edu.xamk.fi

Haastattelurunko

1. Eron jälkeinen vanhemmuus

Millaisena koet vanhemmuutesi ennen eroa ja eron jälkeen? Onko siinä muutoksia?

Oletko tyytyväinen vanhemmuuteen eron jälkeen?

Minkälaisia vahvuuksia näet omassa vanhemmuudessasi?

Miten haluaisit kehittyä vanhempana?

2. Vanhemmuuden tukeminen

Miten olet kokenut saavasi tukea eron jälkeen?

Millaista tukea olet saanut vanhemmuuteen eron jälkeen?

Mitä tukea olisit kaivannut eron jälkeen? Olisitko kaivannut enemmän tukea?

Miltä on tuntunut hakea tukea? Onko tukea helppo ottaa vastaan?

3. Suhde lapseen eron jälkeen

Millaisena suhde on säilynyt lapseen eron jälkeen?

Ovatko jotkin asiat vaikuttaneet teidän väliseen suhteeseen?

Haluaisitko olla enemmän tekemissä lapsen kanssa? Millä tavalla?